

LJUDSKI TEDNIK

Leto III. - Lir 15.-, Jugolir 10.-, Din 6.- Poština plačana Trst 6. maj 1948 Spedizione in abbon. postale H. n. gruppo Slov. 116

NAUK 1. MAJA 1948

Nepremagljiva je moč demokratske fronte Tržaškega ozemlja

Vsakokrat po zmagi, ki so jo svobodoljubne in demokratične čuteče ljudske množice evropskih in drugih držav slavile nad fašizmom, je bil 1. maj nekak pregled sil velikih zmagovalcev. Na te preglede so se ljudske množice vedno skrbno in dobro pripravljale. Vse svoje delovanje so spremenile v tekmovalno odgovarjanje pogojem, ki so nastali po zmagi v posameznih deželah. V državah ljudske demokracije je tekmovalni duh v kratkem času odstranil, kar je razrušenega zapustila vojna. Ko je postavljal čvrste temelje, je nanje začel graditi novo stavbo, ki že po enem, dveh letih jasno kaže obrise vse svoje mogočnosti, vse bistvene razlikosti od starih, razrušenih državno-družbenih tvorb.

V deželah, kjer ljudske demokratske oblasti še ni, tam se je nujno razvil tekmovalni borbeni duh za uveljavljanje take oblasti. Tu borba dozoreva, ponekod je že dozorela. Svobodoljubni in demokratični svet se je namreč za trdno in dokončno odločil izkoristiti svojo veliko zmago nad zaviralnimi reakcionarnimi silami za osnovo brezkompromisne borbe za dosego končnih ciljev na eni in za osnovo, brezkompromisne borbe proti vsem novim reakcionarnim silam na drugi strani.

Vsakokrat 1. maj, mednarodni dan delovnih in ne samo delovnih, temveč predvsem borbeno delovnih ljudskih množic, je tradicionalna priložnost, ko demokratične ljudske

100.000 manifestantov

množice po vsem svetu svoje delo in svojo borbo kontrolirajo, ocenjujejo njeno vrednost in pravičnost, ji dajejo novega aktualnega poudarka, morda tudi novih smeri, zaradi neizbežne logike borbe dobrega in naprednega proti slabemu in nazadnjaškemu pa vedno tudi novega silnega poleta.

Značaj in pomen 1. maja je zato močno orožje v rokah demokratičnih borbenih sil.

Sovražniki demokratičnih ljudskih sil so to spoznali in zato s težavo prenašajo ta mednarodni borbeni praznik in če bi ne bili v svojem

protidemokratskem delovanju prisiljeni vsaj na zunanji opirali se na najvidnejše demokratične tradicije, bi dan 1. maja brez oklevanja odstranili.

Tako pa so se poslužili druge, sicer ne nove taktike.

Medtem ko so prisiljeni z nemočno besnostjo sprejemati na znanje za stvar svetovne demokracije velepomembne delovne uspehe ljudskih množic v državah ljudske demokracije

5458 telovadcev

cije in mobilizacijsko važnost mogočnih prvomajskih proslav v demokratičnem svetu, so storili vse, da v območju svoje vojaško policijske diktature odzamejo 1. maju prvotni in sedanji borbeni značaj in ga vključijo v svojo priljubljeno imperialistično strategijo »divide et impera«.

V mislih imamo 1. maj v Trstu.

Poluradna glasila tržaških eksponentov anglo-ameriškega imperializma so se vsa po vrsti trudila prepričati, da se ljudska fronta Tržaškega ozemlja kiha, da razpada, ker so udarili po njej »premočni«, ker je dobila v italijanskih volitvah »strahovit polom«, ker Marshallov plan... itd. Da bi fronta res začela razpadati pod vplivom zastraševanja, so v mesecu aprilu umorili sredi mesta delavca Planinška in izvedli celo vrsto kriminalnih podvigov.

Tovrstna demoralizacija in psihološka priprava po imperialističnem receptu ni rodila uspeha. Utvara, ki so si jo delali domači hlapci in hlapčiči tujih imperialistov se je razblinila. In še kako razblinila. Potrebno bo dobro število dolarskih injekcij, da bodo hlapci in hlapčiči še vztrajali v službi, kajti udarec letošnjega 1. maja je bil v resnici premočan in pomenil je v resnici strahovit polom mednarodne in domače reakcije na Tržaškem ozemlju.

Kljub takim pripravam anglo-ameriške okupacijske uprave ni mogla preprečiti praznovanja 1. maja, čeprav bi ji to šlo v račun. Po načelu: »deli in vladaj« je upala, da se bo najbolje izmazala iz neprijetne zadeve in razdelila mesto v dve coni. V

dve nepreahodno zaprti coni je razdelila celotno Tržaško ozemlje, v zopet dve in še več con pa še svojo okupacijsko področje.

Med vse te cone je navlekla tankov in v popolno bojno stanje opremljenih vojakov, španskih jezdecev, na tisoče policistov in seveda neizbežnih junakov z Acquadota in ulice Cavane.

Borbenost 1. maja proti imperialističnemu zaslužnjevanju za demokracijo in njegov moralni vpliv, ki bi ga z vso gotovostjo imel na ljudi, ki se v mestnem središču še kopljejo v luži fašistično pobarvanih nacionalnih čustev, so hoteli izbiti tako, da so množice, ki so se kljub »železnim zavesam« odločile praznovati 1. maj, izrinili na periferijo, kjer naj bi s svojo mogočnostjo pač ne prišle do izraza. Da bi se 1. maj v mestu izrodil in da bi na novo uspravili »nacionalistično čuteče fašiste« pa so najeli vse od band z Acquadota in Cavane, od demokristjanov do »socialistov«, od monarhistov do fašistov, od Santina do Cosulich in jih še enkrat vpregli v zavoženi voz ameriških kapitalistov in zakaj ne »medrepatrialne« propagande, ko je ta vendar le prikolica kapitalističnega voza.

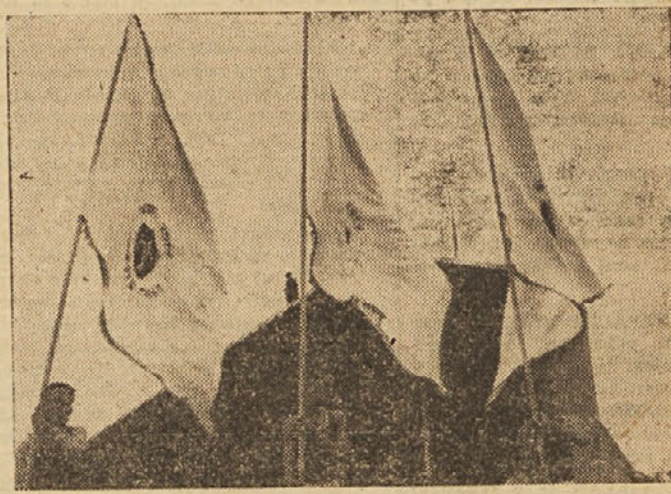
Kako jasno se je pokazalo na letošnji prvi maj, da je voz mednarodne in domače reakcije res temeljito zavožen.

Praksa »divide et impera« se je tokrat še enkrat temeljito ponesrečila.

Športniki petih držav

la. Ravno ta delitev je pokazala, česar so se imperialisti najbolj bali in kar poskušajo vedno prikrivati. Pokazala je jasno, da ima tabor imperialistov v Trstu zelo malo pristalcev in še to so le v toliko pripravljeni demonstrirati za stvar imperializma, v kolikor ne dežuje in v kolikor so seveda dobro plačani. (Govori se po mestu, da so prelepači prejeli po 1000 lir za dnevni-ko).

Po drugi strani je prišla kot malo kdaj izrazito do izraza ogromna moč tržaških demokratičnih sil, njih borbenost in nepopustljivost v bor-

ŽIVEL
1.
MAJ

bi za demokratičnost proti vojaško policijski diktaturi tujih imperialistov.

Samo primerjajte številke, ki so jih v skrajni poparjenosti imperialistični lakaj pozabili z zagrizeno vztrajnostjo potvarjati. Resnične manifestacije, manifestacije tržaškega delovnega ljudstva se je udeležilo nad 100.000 ljudi; imperialistično komedijo na trgu Unità in po središčnih ulicah pa je izvajalo 300 »belih« kot jih je nazvala policija in kolikor jih je tudi sama prestela, čeprav jih je potem skozi uradno povečalo na štela 4500.

100.000 proti 4.500. Pa ne morda zaradi dežja, kot se tolžajo v reakcionarnem taboru, deževalo je vendar tudi za onih 100.000, ki so se zbrali na trgu Peruginu in v dohodnih ulicah. In končno, saj se ljudje ob prvem in drugem pozivu k izobesitju »trikolor« za »osvoboditev« in za 1. maj mestni Tržičani niso ogreli. Dovolj zgovorni dokazi za to, da v nasprotni hiši že dolgo ni vse v redu med stanodajalci in najemniki.

Vse prepreke, vse blokade, vsa zavijanja niso pomagala. V Trstu se je zbralo na 1. maja na manifestaciji ljudske fronte nad 100.000 ljudi po veliki večini iz samega Trsta.

Tega ne morejo zanikati niti poročevalci anglo-ameriške vojaške uprave, saj je tokrat vendar odpadla možnost »sleherne« »slavo-komunističnega vdora iz cone B, iz Ljubljane, Zagreba in morda še od dle, kol so vse do letošnjega 1. maja čmelo trdili.

Letošnji 1. maj daje zaradi svoje izredne mogočnosti vsem onim nesrečnikom, ki so zapluli zaradi bogve kakšnih vzrokov v vode tujega imperializma, da postavijo končno

Delavci, kmetje, delovna
inteligence!

svojo osebno opredeljenost na edino zdravo osnovo, to je na ono, na kateri stoji vse pošteno, demokratično tržaško ljudstvo, italijansko kot slovensko. Ta osnova je trdna in kadar stoji na njej, se mu ni bati, da bo morda v kratkem moral že v drugo menjati gospodarja, kot se godi onim, ki so to osnovo zgrešili v najusodnejših urah slovenskega in italijanskega ljudstva, in služili najprej nacizmu in fašizmu, danes pa ameriškemu imperializmu. Ali končno na stran onih 100.000, ki so manifestirali 1. maj na trgu Peruginu in na stadionu pri Sv. Soboti, ali na stran onih 3000, ki so se kot brezglava čreda podili po mestnem središču.

Letošnji tržaški 1. maj je tudi močno opozorilo imperialističnim vojnim strategom, ki na Tržaškem ozemlju uvajajo vojaško policijsko diktaturo, da bi s silo zatrli glas ljudstva. Preko množic našega ljudstva ni mogoče.

In končno je letošnji tržaški 1. maj novo potrdilo besed Zdanova, da so sile demokracije daleko močnejše od sil imperiializma. Nobene resne nevarnosti za mir ne more biti in je ne bo, ako se bodo sile demokracije zavedale svoje moči in sveste si te moči delovale z dosledno vztrajnostjo in borbenostjo.

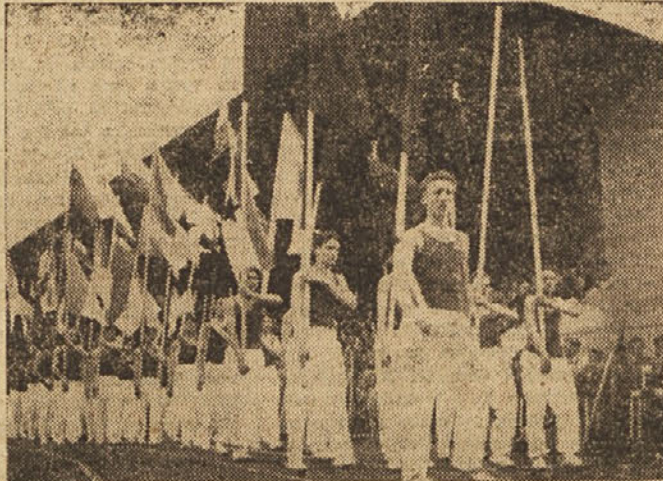
Po letošnjem 1. maju, ko za nikogar ne more biti več dvoma, kje in kdo se bori, bo naša ljudska fronta sila v nove borbe okrepljena moralno in številčno, gotova svoje zmage.

enže

V telesih in duhu naše mladine je nezlomljiva sila

KDO BO USTAVIL NASO MLADINO — MLADENICE KAKOR HRASTI IN MLADENKE, KIPECE ZDRAVIH MOCI — KO KORAKA NEZADRŽNO — NAPIREJ, V LEPSE DNI, V BODOCNOST, KI BO NJENA.

TRŽAŠKO OZEMLJE

KRONIKA

* **PREVRACANJE AVTOMOBILA**, ki so last naših institucij, napad na sedež Zveze primorskih partizanov, pretepanje ljudi — to so bile priprave legaških band na prvi maj. Policija je v vsakem primeru poskrbela, da je prišla na mesto prepozno.

* **ROK ZA PREKINITEV ODPUSTOV** v industriji je podaljšan do vključno 31. maja 1948.

* **OCVIRK ZDRAVKO**, član Pristaniškega S. K., si je priporil pokal, ki mu je pripadel kot zmagovalcu na šahovskem turnirju v okviru prvomajskih prireditev.

* **ČESKOSLOVASKÉ NOGOMETNÉ** je povabil krožek Frausin v Milje, pionirji in partizani iz Sv. Križa pa so povabili italijansko moštvo. Obojni gostje so bili presenečeni nad sprejemom, zlasti Italijani so obljubili, da bodo doma povedali, kakšno bratstvo vlada med demokratičnimi Slovenci in Italijani v Trstu.

* **SILNI JUNAKI** so se izkazali tisti pobalini v službi Lege in podobnih kulturnih skupin, ki so v četrtek kmalu po 19. uri pred Zadržno tiskarno prevrnili njen avto — ko nikogar ni bilo zraven. Potem je prišla policija — a prepozno seveda.

* **SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE** bo igralo »Rusko vprašanje« v Kopru v soboto 8. maja ob 15. in 20. uri ter »Primorske zdrave« v Piranu v nedeljo 9. maja ob 16. uri.

* **ITALIJANSKEGA DELAVCA** imenuje »Voce libera« znanega fašista in po 1. 1943 velikega prijatelja nacistov, ki je pred časom bil kot delegat delavcev v Rimu pri De Gasperiju in mu poklonil pergament s podpisom »vsega tržaškega delavskega razreda«. Pred dnevi se je hotel vrniti v ladjedelnico Sv. Roka, a delavci so mu povedali, da zanj med njimi ni mesta. Delavska zbornica je zaradi tega fašista hotela že napovedati stavo, a potem se je premislila.

* **PROSVETNO DRUSTVO »IVAN CANKAR«** prireja tečaj za glasbeno teorijo. Kdor se zanima, se lahko javi pri tov. Mesesnelu Silvanu v ul. Sv. Marka 26.

* **KONCERT** priredi pevsko društvo »Ivan Cankar« jutri v petek ob 20.30 v Domu pristaniških delavcev.

* **VEDNO VEC SLEPARIJ** prihaja na dan v zvezi s 195 tisoč legimi podpismi, čedalje bolj se razkrivajo umazani načini, ki se jih pač lahko poslužujejo edino člani Lege. Tako smo šv. v torek brali pismo, iz katerega je razvidno, kako je nekdo kar podpisal tudi svojo svakinjo (in ženo seveda), ki sta obe bili tiste dni v Milanu; in to je storil, ne da bi imel za to kako pooblastilo. In podobnih primerov je bog ve koliko.

* **NEKATERI PEKOVSKI MOJSTRI** hočejo na različne načine ustrahovati svoje delavce po končani stavki. Silijo jih celo, naj se vpišejo v Delavsko zbornico ta jim namreč ne dela nobenih preglavic; zato nečajo imeti več opravka z enotnimi sindikati, pravijo.

* **STALNE PREISKAVE** po stanovanjih demokratičnih ljudi dela policija. Bče silno natančno; še za slike na stenah pogleda (le kaj vraga išče), a da bi se kdo potrudil v razna fašistična gnezda, to pa ne.

* **V BARKOVLJAH** so v nedeljo dopoldne počastili spomin tamkajšnjih padlih partizanov.

Gospodarski politiki anglo-ameriške vojaške uprave napeljujejo vodo na mlin ameriških kapitalistov

Z dveh strani se nam kaže gospodarsko stanje. Tržaškega ozemlja. Po eni strani ukinjenje trgovskih zvez med tem ozemljem in zalednimi državami, po drugi strani pa velikanski davčni pritisk. Dejstvo, da so se v nekaterih časopisih pojavile vesti, da je vojaška uprava odklonila v pogajanjih z jugoslovansko gospodarsko delegacijo sklenitev trgovinske pogodbe z Jugoslavijo in da ta uprava tega ne zanika, je vsekakor značilno. Z uradnim molkom določeni krogi gotovo pripravljajo teren za razbitje teh važnih pogajanj. Ni da bi se ustavljali ob težkih posledicah, ki jih bo imelo na naše gospodarstvo to prenehanje trgovskih zvez z zaledjem, kakor tudi ne ob koristih, ki jih bodo imeli tisti, ki so si to želeli; o vsem tem se je že mnogo govorilo. Na vsak način je važno poudariti, da se ta prekinitev ne, naša zgolj na trgovino z Jugoslavijo, temveč zajema trgovino z vsemi deželami zaledja in še pose-

bej z istrsko cono Tržaškega ozemlja. Zdi se namreč, da je vojaška uprava poleg tega, da je določila količine uvoza z istrskega ozemlja, tudi postavila klavzule, po katerih bi bil možen uvoz blaga v Trst pod pogojem, da se blago enake važnosti (čigar kakovost pa določi po lastni razsodnosti kar vojaška uprava sama) izvažajo v istrsko cono. Zaradi takih pogojev vsiljujejo Istri oranže, limone in italijansko vino. V tem posebnem položaju prevzema vojaška uprava — čeprav proti svoji volji — vlogo trgovskega agenta določenih kategorij izvoznikov v občutno škodo drugih, ki so mnogo številnejše.

Istrskemu predelu se tako zapira dobava tistega blaga, ki je za njegovo gospodarstvo bistvene važnosti, kot na primer strojev, semen, tekstila itd. Če se bodo te določbe izvajale po črki, potem ni težko videti, da bo razkol med mestom in deželo postal za gospo-

darstvo obeh con trda in žalostna resnica.

Ce se vojaška uprava drži mišljenja, da je Trst izhodiščno tržišče za italijanske proizvode in ne namerava dovoliti uvoza tistih proizvodov zaledja, ki konkurirajo italijanskim proizvodom bodisi po svojih nižjih cenah bodisi po boljši kakovosti (les, premog, papir, vino itd), tedaj je usoda Trsta kot tržišča zapečaten.

Davčni pritisk je pa druga plat medalje. Učinki tega pritiska na naše gospodarstvo z vso svojo škodljivostjo so bili pred nedavnim nazorno prikazani na sestanku trgovcev in obrtnikov; s tem sestankom je trgovski stan prešel v ofenzivo za korenito revizijo davčnega sistema. V tej ofenzivi so z njim tudi obrtniki in kmetje.

Nepravilni kriterij pri obdavčenju, kompliciranost davčne birokracije in nepremišljeno trošenje javnega denarja za brezplodne investicije so glavni vzroki, ki so do-

vedli do današnjega težkega stanja skoraj vseh slojev tržaškega prebivalstva. Z oviranjem trgovine z državami tržaškega zaledja pa se je položaj še poslabšal.

Davkoplačevalci zahtevajo od vojaške uprave ukinitve ukaza št. 4 o pobiranju davkov, posebno pa odredbe o plačilu davkov za preteklo leto. Izdajo naj se novi predpisi, po katerih naj se ugotove davčne osnove na podlagi stvarnih dohodkov, ne pa na podlagi uradne odmere. V pričakovanju novih predpisov pa naj se plačilo prvega davčnega obroka za leto 1948 ustavi.

To prvo zborovanje davkoplačevalcev je imelo velik odmev v tržaških gospodarskih krogih, a tudi v državnih in občinskih uradih. Nadaljnji razvoj davčnega vprašanja bo gotovo dokazal, da je skupno in složno reševanje vseh perečih problemov edino sredstvo za dosego pozitivnih rezultatov.

PRVI MAJ V KOPRU so praznovali v vzdušju delovnih naporov za boljšo bodočnost

Istrsko ljudstvo se je pripravljalo, da se udeleži manifestacij za praznik delovnega ljudstva skupno z ostalim prebivalstvom Tržaškega ozemlja v Trstu. Zlasti je bila velika vnema telovadcev, ki so se veselili prvomajskega nastopa. Toda tisti, ki na nesrečo delovnih ljudi upravljajo anglo-ameriški del Tržaškega ozemlja, so sklenili, da se naše ljudstvo iz jugoslovanskega dela Tržaškega ozemlja ne sme udeležiti proslav v Trstu, to se pravi, da ljudstvo ne sme priti za svoj praznik v mesto.

Tako so mislili, da bodo ubili dve muhi z enim udarcem: naš prvi maj bi naj sploh propadel, ker bi ne bilo ljudi in še te bi z »Gardnerjevo linijo« ločili od središča mesta, a tam v centru bo veličastno zborovanje, ki naj pokaže, kako ves Trst soglaša z okupacijsko upravo. V Trstu so se seveda vsi taki računi pokazali kot popolnoma zgrešeni.

Ce pa prebivalstvo Istre ni smelo v Trst, s tem še ni rečeno, da prvega maja ni slavilo. Slavilo ga je in sicer v prijetni zavesti, da mu tega praznika ne kale nikake nedemokratične, od zlobnega imperializma narekovane omejitve. Medtem ko v Trstu ni bila dovoljena baklada, so se v Istri na predvečer prvega maja po vseh mestih zbrali ljudje in se z gorečimi baklami uvrstili v sprevede, a po hribih so goreli kresovi.

Prvega maja se je ljudstvo zbralo v Kopru. Dež je sicer zakasnil povorke, a je ni preprečil. Za delavskimi zastavami se je uvrstilo vse ljudstvo — od bivših partizanov, vojakov, šolske mladine in fizikturnikov pa do tisočev delovnega ljudstva.

Ko se je spreved končal, vse ljudstvo niti ni moglo na trg, kjer je bilo zborovanje. Zbrani množici je govoril v slovenščini tov. Beltram, ki je med drugim dejal:

»Mi proslavljamo prvi maj v znamenju spoštovanja mednarodnih obveznosti, proslavljamo ga v znamenju utrditve pridobitve osvobodilne borbe, v znamenju utrditve agrarne reforme in izboljšanja delovanja upravnih organov ljudske oblasti. Proslavljamo ga v znamenju povečanja delovne discipline, dviga produktivnosti ter uveljavljanja delovnih norm, v znamenju naporov za dvigovanje produkcije v naših tovarnah, v znamenju obnove požežljive in graditve javnih poslopij. V znamenju bratstva in edinstva Italijanov, Slovencev in Hrvatov, v znamenju demokratizacije italijanskega šolstva. (Se letos se mora radikalno spremeniti odnos italijanskega učitel-

stva do napredne ljudske kulture). Proslavljamo ga v znamenju neizprosne borbe proti špekulantom, za temeljito razkrinkovanje špijunske Slovenske demokratične zveze v službi imperializma. Za razkrinkovanje vseh tistih črnih in belih, ki zaradi špijonažnih zvez bežijo v Trst v vrste sebi enakih. 1. maj praznujemo v znamenju temeljite in dosledne borbe za napredno ljudsko kulturo, za izločanje vseh tistih škodljivih in našim ljudem tujih stremiljenj, s katerimi se skuša zabrisati borbenost in samozavest našega ljudstva. Praznujemo ga v znamenju utrditve našega kmetijskega združništva, ki bo ščitilo naše kmete pred špekulanti ter povežalo in dvignilo kmečko prebivalstvo na višjo stopnjo kmeta — združnika.

DELA VSKI PRAZNIK V TRSTU

Kljub grozljivim odredbam vojaške uprave, ki ni ničesar opustila, da bi onemogočila vsekakor dostojno proslavo 1. maja, praznika delovnega ljudstva, je prebivalstvo Tržaškega ozemlja komaj čakalo ta veliki dan. Prav za prav so ga ravno zlobne nakane tukajšnjih oblastnikov še bolj podžgale; marsikdo je prav zaradi omejitev, ki so imele namen pokazati svetu, da nas sploh ni, dejal: pojdem, da bodo videli, da smo in da bodo videli, koliko nas je.

Pripravila pa se je za 1. maj tudi vojaška uprava. V smislu svojih odredb in v bojazni, da se ljudje teh odredb ne bodo držali, je hermetično zaprla vse dohode v Trst. Omejila je promet po morju in niti iz Milja ni smel voziti parnik. In kot bi vse to ne zadostovalo, so še po cestah v notranjosti ozemlja postavili na ceste razne bloke z bodečo žico. Videli si tanke, oklopne avtomobile in vojake v vojni opremi.

V mestu samem je vzdrževala vesta ustrahovalni sistem civilna policija, ki je delala preiskave po stanovanjih demokratov, kjer niso ničesar našli (saj to so že v naprej vedeli), z aretacijami naših tovarišev, ki so trosili dovoljene letake, z zapleno propagandnega avtomobila s pretezo, ki je bila za lase privlečena. Pomagalo je še vse šovinistično časopisje,

Za pravilno delovanje naših sindikatov, morajo služiti kot mobilizator vseh delavcev za izvajanje plana dela, za uveljavljanje norm, za dvigovanje produktivnosti, ter skrbeti, da kdor več dela, prejema večjo nagrado. V znamenju budnosti v upravnih organih, za red in disciplino, za usposabljanje zdravih kadrov za vsako delo v naši produkciji in upravi.

Tako praznuje delovno ljudstvo našega okrožja svoj prvi maj!

Za njim je govoril še tov. Jakšetič in zastopnik vojske. Popoldne pa je bil na istem trgu telovadni nastop vseh 300 fizikturnikov, a športni prostor je bil od dežja razmočen in neuporaben. Nastopu telovadcev je še sledilo petje združenih pevskih zborov in koncert godb.

Ki se je z naslodo hijene veselilo modrih odredb vojaške uprave. Ti fašisti so se že veselili kako bodo pod firmo Delavske zbornice ob vsestranski podpori oblasti in policije slavili prvi maj; ne sicer kot delavski praznik, temveč kot dan, ko bodo lahko zlivali svoj srd na sedeže demokratičnih organizacij in pa na posamezne osebe. Toda tudi to se je izjalovilo.

Prišel je prvi maj. Ze navsezgodaj korakajo mladinci in mladinke, pionirji in pionirke proti stadionu. Ne moti jih dež, ki se od časa do časa vlije. Pesem odmeva po ulicah, slovenska in italijanska, borbeni partizanski in delavska Na stadionu telovadci in telovadke še zadnjič preizkušajo vaje. Slo bo, mora iti! Sedaj pa je že čas, ko treba v spreved. Telovadci in z njimi tisoči delovnega ljudstva se napotijo po Istrski ulici, proti novemu predoru. Spet se »izkazuje« policija: blokira poti k Sv. Jakobu in v Skedenj. Čemu neki?

Krasen je pogled na spreved na Sonninovem drevoredu. Mogočen gozd zastav — delavskih, tržaških, slovenskih in italijanskih ter krasnih modrih in belih zastav športnikov. Za njimi dolge vrste telovadcev; članov v dolgih belih hlačah in rdečih majicah, članice v enakih krojih kot prejšnja leta, mladink med 14. in 17. letom v prikupnih zelenih oblekah

in s pisanimi venčki na glavi, potem pa živobarvan drobiž — pionirji in pionirke pod desetimi leti. Več godb neprestano igra delavske himne in ljudstvo poje in vzklika. Ljudje ob cesti pozdravljajo in ploskajo.

Razumljivo, da je moral pogled na natrpani trg Perugino in polne ulice okrog njega silno dražiti gospode, ki so upali in se veselili, da bodo njihove odredbe onemogočile naš 1. maj.

Bilo je že blizu poldneva, ko je tov. Gasparini otvoril zborovanje, na kar je v slovenščini pozdravil zborovalce tov. Joco. Govor pa je imel tov. Destradi, ki ga je množica sredi govora pogosto prekinila z glasnim odobravanjem. Zaradi pozne ure in deloma slabega vremena ni bilo govora v slovenščini, na kar so vsi navzoči pristali. Konec zborovanja se je zill v igranje vseh godb in petje vse množice. Takrat so vsa srca poskakovala od veselja in ponosa — zmagali smo!

Dasí je bil najavljen začetek nastopa na stadionu za 16. uro so ljudje že davno prej napolnili vso tribuno in stopnišče na nasprotni strani. Toda stadion je bil to pot premajhen.

Začne se nastop. Na stadion pride množica pionirjev in pionirk v pisanih oblekah, ki so si s svojim nastopom osvojili srca vseh navzočih. Na stopile so še vse ostale skupine, med katerimi so se zlasti odlikovali mladinci med 14. in 17. letom. Nastop češke telovadne vrste je marsikomu povedal, kaj je vrhunska telovadba. Z eleganco izvedeni najtežji elementi posameznih vaj bodisi na orodju bodisi pri prostih vajah so morali vsakogar navdušiti. Nastop se je zaključil z alegorično sliko bratstva med narodi in solidarnosti med izkoriščanimi razredi.

V nedeljo se je na stadionu zbrala zopet skoraj tolikšna množica kot v soboto. V nogometni tekmi igrala češko in tržaško moštvo. Ob koncu se izvrši slovesna predaja pokala zmagovalcem — Tržačanom.

Po nogometni tekmi se slika na stadionu nekoliko spremeni. Prostor, kjer so bili prej nastopi, napolni občinstvo, po stopnicah nasproti tribune pa se postavijo združeni zbori — slovenski in italijanski — ter godba »Rinaldie«. Vsa ogromna množica prisluškuje veličastnemu koncertu, mogočnemu zaključku letošnjih prvomajskih manifestacij.

Tako je ljudstvo Trsta povedalo vsemu svetu, da bo vedno slavilo 1. maj in pri tem ga ne bodo zavrele še tako pristranske odredbe. Pravice, ki so si jih delavci priborili s krvjo, bo znalo ljudstvo tudi s krvjo braniti, če bo treba.

PO SLOVANSKEM SVETU

KRONIKA

* IVAN REGENT in dr. Savo Zlatič sta bila izmed poslancev Slovenskega Primorja in Istre izvoljena v Prezidijsko ljudske skupščine FLRJ.

* PRVI STROJ ZA IZDELAVO CIGARET so izdelali v Jugoslaviji ter je že začel obratovati v niški tobačni tovarni. Novi stroj po svoji sposobnosti nadkrijuje inozemske stroje.

* V PREDSEDSTVU IZVRŠNEGA ODBORA OF, izvoljenega na II kongresu prejšnjega tedna so Vidmar Josip, predsednik, Kardelj Edvard, Kidrič Boris, Rus Josip, Kocbek Edvard, podpredsedniki; sekretariat pa tvorijo: Marinko Miha, sekretar, dr. Breclj Marijan, Polič Zoran, Kraljher Boris, Kavčič Stane, Hribar Janez, Vipotnik Janez, člani.

* ELEKTRICNI DALJNOVOD v dolžini 106 km od Splita do Lovorca so nedavno otvorili.

* NOVI GENERALI Jugoslovanske armade so postali z ukazom Prezidijske ljudske skupščine FLRJ in na predlog vrhovnega komandanta oboroženih sil FLRJ nekateri polkovniki, med katerimi je tudi minister notranjih zadev vlade LRS Boris Kraljher.

* PELAGONIJSKO POLJE pri Bitolju bo z melioracijo spremenjeno v rodovitno ravnino. Razen bombaža, tobaka, sončnic, ricinusa in drugih industrijskih rastlin ob močno posejati še 5000 hektarjev z rižem.

* DJURO SALAJ predsednik centralnega odbora Enotnih sindikatov Jugoslavije in član CO Josip Gaži sta se udeležila zasedanja Izvršnega odbora Svetovne sindikalne zveze, ki je v Rimu od 2. do 10. maja.

* 360 NOVATORJEV, udarnikov itd. je bilo odlikovanih z ukazom Prezidijske ljudske skupščine FLRJ z redom dela II in III stopnje in z medaljo za delo.

* MINISTRSTVO TRGOVINE je predpisalo, katere predmete bodo lahko trgovska podjetja kupovala neposredno od proizvajalcev.

* PRVIH ŠEST KILOMETROV PROGE Nikšić-Titograd so predali prometu 1. maja.

* PRVOMAJSKA RAZSTAVA, ki v fotografijah prikazuje petletni plan razvoja gospodarstva v Jugoslaviji, bo odprta v Ljubljani (Dom sindikatov) do 10. maja.

* V TEKMOVANJU za dvig ljudskih knjižnic so v drugem tromesečju dosegle najboljše rezultate Jesenice in Dolnja Lendava.

* IZ VESTFALIJE se je vrnila nova skupina izseljencev. Vrnili so se 43 družin z 223 člani. Največ je med njimi rudarjev.

* DELAVCI GORIŠKIH OPEKARN so napovedali tekovanje delavcem vseh republiških opokarn. Tekovanje bo trajalo do 1. oktobra.

* 7000 TONSKI PARNIK, ki je bil od 1. 1944 po bombardiranju potopljen v Dubrovnik, je podjete za dviganje ladij »Brodospas« dvignilo in sedaj ga bodo popravili.

* GRAFIČNO UCNO DELAVNICO za gluhozorne, ki je prva v državi, so odprli v Ljubljani.

* PRVA TRGOVSKA LADJA, izdelana v reški ladjedelnici »3. maja« je bila spuščena v morje v ponedeljek. Slovesnosti je prisostvoval minister mornarice FLRJ Visko Krstulović in razni predstavniki oblasti in organizacij.

* POSMRTE OStanKE 69 BORCEV, IV. armije, ki so dali svoja življenja za osvoboditev in priključitev Reke in Istre k Jugoslaviji, so stovesno pokopali na Reki.

Na drugem zagrebškem velesejmu bo zastopano tudi Tržaško ozemlje

Zaključne priprave za zagrebški velesejem, za katerega vlada veliko zanimanje v tržaških industrijskih in trgovskih krogih, se bližajo h koncu. Razstavniki bodo na treh različnih delih mesta, to predvsem zaradi tega, ker bo letošnji velesejem mnogo večji od lanskega, ki je bil ves v enem samem prostoru.

Na lanskem velesejmu je jugoslovansko gospodarstvo pokazalo svojo moč. Zagrebški velesejem je

NAJNOVEJSI LUKSUZNI AVTOMOBIL SOVJETSKJE PROIZVODNJE ZIS 110

odjeknil v vsem trgovskem svetu in dobil priznanje mnogih obiskovalcev. Dal je odlične rezultate, čeprav se je vršil v času, ko je Jugoslavija šele začela svojo plansko izgradnjo.

Velika udeležba tujih držav: Sovjetske zveze, Poljske, Bolgarije,

Češkoslovaške, Albanije in Madžarske kakor tudi mnogih zasebnih razstavljalcev iz Italije, Francije, Belgije, Holandske, Švice in Trsta je pokazala, koliko je v teh državah zanimanja za jugoslovansko gospodarstvo. To potrjujejo tudi številni obiski iz sosednjih držav, pa celo iz Argentine, Anglije, ZDA, Egipta, Palestine itd. Velesejem je obiskalo okrog 250.000 ljudi.

Letošnji velesejem, ki bo od 8. do 17. maja se bo v mnogočem razlikoval od lanskega. Letos bo jugoslovanska proizvodnja razstavila vrsto novih produktov, ki jih lani še ni proizvajala. Tudi tuji razstavljalci bodo razstavili več proizvodov kot lani. Kolektivno bodo razstavljale: Sovjetska zveza, Bolgarska, Poljska, Madžarska in Albanija, posamezne države pa iz Švice, Holandske, Francije, Švedske, Italije, Belgije in Svobodnega tržaškega ozemlja.

Na tem velesejmu bo Jugoslavija razstavljala poljedelske in živilnorske proizvode, alkoholne pijače, prehranske izdelke, tobak, konzerve, perutnino, sira, kože, industrijske in zdravilne rastline, les in lesne proizvode, gradbeni material, kavstično in amoniakovo sodo, bakreno galico, cigaretni papir, kalcijev karbid, razne ferolegure, aluminijevo in razno emajlirano posodo, razne električne naprave, kožno galanterijo in izdelke narodne obrti. Na velesejmu bo v posebnih paviljonih prikazano rudarstvo, predvsem boksit, baker, svinec, marmor, kovinski proizvodi in razne vrste premoga.

Novost na razstavi bo fotografski papir, kopirni papir in fotografske potrebščine nove tovarne »Fotokemika«. Pred paviljonom kovinske industrije bo visok razgleden stolp, raz katerega bodo imeli obiskoval-

ci pregled čez ves razstavniki prostor. Prvikrat bodo razstavljali pisarniške, zidne in kuhinjske ure tovarne »Nikola Tesla«, prve tovarstvene jugoslovanske proizvode. Poleg proizvodov kovinske industrije bodo razstavljali tudi izdelke mlade radiotehnične industrije.

V Zagreb prihajajo vsak dan vlaki polni proizvodov inozemskih razstavljalcev. Največ je prišlo doslej sovjetskih proizvodov. Letos bo Sovjetska zveza razstavljala mnogo več kot lani, predvsem stroje. Med drugim bodo razstavljene stružnice, freze, 15 tonska hidravlična kladiva itd. Lani so veliko zanimanje vzbujali avtomobili. Letos bodo zastopali sovjetsko avtomobilsko proizvodnjo modeli luksuznih avtomobilov ZIS 110, Pobjeda, Mosk-

POGLED V TOVARNO MOTORNH KOLES V MOSKVI

vič, tovarni avtomobili in trojejbusi. Med ostalimi poljedelskimi stroji bo razstavljen moderni kombajn »Staljinac 6« tip 1948 in sejalni stroj na 24 vrst. Na letališču bo razstavljeno moderno potniško letalo za 27 potnikov in 2 manjši šolski letali.

IZ Trsta in Italije bodo razstavljale različne trdnice, med njimi Ampelea in Arrigoni iz Izole, »Stils« in »Stern« iz Kopra, ladjedelnica Sv. Just iz Pirana, UIVOD, Radiosa, Nabavna zadruga iz Trsta, Meccano Tecnica Lombarda, UTI iz Milana in še vrsta drugih italijanskih trdnic, ki jih bo zastopala trdnica Zuccoli, ki bo razstavila kompresorje, gradbene stroje, pnevmatične stroje, motorne črpalke in centrifuge, električne in brodske instrumente, Mannesmannove cevi itd., medtem ko bo Družba Pirelli razstavila gumi in izdelke iz gumija, SAFAR pa električne potrebščine.

Letos bodo mogli inozemski razstavljalci na velesejmu prodajati svoje vzorce. Na velesejmu bodo razstavljali in interesi dobili potrebna navodila in zaključevali trgovske dogovore. Posebna velesejska pisarna bo v zvezi z ministrstvom za zunanjo trgovino, a Trgovsko zbornico za uvoz in izvoz omogočevala hitro in praktično razvijanje trgovskega poslovanja.

Z razstavljenimi proizvodi, ki bodo predstavljali celotno jugoslovansko proizvodnjo in delno inozemsko proizvodnjo kakor tudi z organizacijo, bo velesejem izpolnil vse pogoje sodobne trgovine in principe kulturnega trgovanja. Na tem velesejmu bo Jugoslavija še enkrat manifestirala svoj delež v mednarodnem gospodarskem sodelovanju.

Praška pomlad 1948

Od 15. maja do 6. junija bo v Pragi glasbeni festival, po vrstnem redu 3. od osvoboditve pod znanim naslovom: Praška pomlad 1948. V teh dneh bo živila Praga v znamenju gošbe. Poleg povabljenih inozemskih umetnikov bodo na tem festivalu nastopili vsi znamenitejši češkoslovaški orkestri in zbor opere iz Brna, ki bo pel glavna dela Leoša Janáčka.

Kaj je Praška pomlad? Takoj po majski revoluciji so se dogovorili vodilni predstavniki češkoslovaškega življenja, da bodo vsako leto priredili v Pragi mednarodni festival, ki bi po svojem programu omogočil primerjanje češkoslovaških reprezentativnih glasbenih vrednot z inozemskimi. Oba prva festivala (1946 in 1947) sta brez dvoma izpolnila omenjeno nalogo in sta imela v tujini velik odmev. Glede na program in interpretacijo sta oba festivala bila na izredni višini in prednjačila pred vsemi podobnimi prireditvami v inozemstvu.

Letošnji glasbeni festival v Pragi je povezan s celo vrsto jubilejnih slavnosti revolucionarnega leta 1848. V tej zvezi lahko govorimo o letošnji »Praški pomladi« kot o predigrki k XI vsesokolskem zletu, ki bo v mesecu juniju in prvih dneh julija.

Glasbeni festival pa je tudi mednarodno političnega značaja. Po februarskih izprehembah in strukturi češkoslovaškega notranje političnega položaja se je povečalo zanimanje svetovne javnosti za razvoj političnega, gospodarskega in kulturnega življenja na Češkoslovaškem. In v tem pogledu bo postal praški glasbeni festival manifestacija češkoslovaške kulturne in politične zrelosti.

Potrebno je poudariti zelo važno okolnost, ki bo postala posebnost češkoslovaških glasbenih festivalov, in ki jih bo razlikovala od podobnih

prireditev v nekaterih zapadnih državah. V ljudski demokratični državi, ki gre dosledno za socializmom, ni glasbeni festival samo zadeva prirediteljev in povabljenih gostov, temveč prireditev vsega ljudstva. Zato bo na letošnjem glasbenem festivalu veliko število obiskovalcev iz vseh vrst češkega in slovaškega naroda. Temu primeren je tudi program, ki je globoko umetniškega značaja. Dvorčakov oratorij »Slava Ludmila«, s katerim se bo

začel in tudi končal letošnji praški glasbeni festival, bodo izvajali na dvorišču praškega grada Hradčany. Igralo bo istočasno 800 glasbenikov in računajo, da se bo festivalu udeležilo nekaj tisoč ljudi. Praška pomlad bo torej biti dejanski izraz nedeljivosti kulturnih vrednot ljudstva in v tem je tudi osnovna razlika med Praško pomladjo in večino inozemskih glasbenih festivalov, ki so tako rekoč izključno družabna prireditve.

Gruzija - krasna dežela v SZ

Breskev, ki daje letno 8000 sadov

Deteljnovce palme poleg večnega snega, tisočletna svetišča sredi modernih nebotičnikov, kamnita tla med ozemljem, kjer uspevajo tropske rastline, deli izsušene zemlje sredi obsežnih močvirij, to so nasprotja, ki začudijo vsakega, ki obišče Gruzijo.

Ni slučaj, da opevajo to zemljo pesniki in umetniki, da pišejo o pravilnem kotu SZ, o zemlji čudes.

Gruzija je prastara zemlja. O prebivalcih te dežele so govorili že klinopisi svetopisemskih Asircev, kajti Gruzija je imela svojo bogato književnost še v dobi, preden so se nekateri evropski narodi sploh rodili. Tisočletja se je Gruzija borila za neodvisnost z Rimljani, Arabci in Turki in šele v začetku 19. stoletja je postala del Rusije.

Tbilisi

je glavno mesto Gruzije; leži v dolini, ki jo obdajajo palmovi nasadi

in griči, na katerih stoje prastara svetišča z ostrimi kupolami poleg modernih nebotičnikov in tovarn.

Železnica, ki vodi iz Tbilisa proti zapadu ter Črnemu morju, se ustavi najprej v mestu Mocheta, ki je eno najstarejših mest Gruzije. Bilo je skoraj do 6. stoletja glavno mesto te dežele. V mestu najdemo še mnoge razvaline iz srednjega veka.

Stalinov rojstni kraj

Najlepše mesto za sovjetsko prebivalstvo je mestce Gora na bregu reke Kuri, kjer se je v družini rečnega delavca rodil 1879. leta Stalin. Majhno hišico, zidano iz opek, obiskujejo ljudje iz vse Sovjetske zveze.

Zapadno od mesta Gore se vzpenja železnica na Suranski hrbel kavkaških gor. Te so zanimive zato, ker meje dvoje različnih podnebij. Vlak, ki vozi skozi predore teh gorskih hrblov, prihaja iz su-

hega hladnega azijskega podnebnja do predelov toplega podnebnja. V globokih gozdovih izvirajo mnoge zdravilne vode, zato so tu zdravilišča.

Na pragu džungle

Sovjetski tropski pas se pričinja pri mestu Kutais v ravnini, kjer teče reka Riona. Zrak je tu vroč, toča čista. Po globoki kamniti strugi teče divja reka Kura. Prebivalci zime sploh ne poznajo. Kmečke hiše so vse v zelenju; tu uspevajo rastline vse leto. Praproti zraste višje od človeka, bambus pa v enem tednu za pol metra. Grmovje in visoka trava tvorijo na mnogih krajih džunglo. V tem kraju mnogo dežuje; hiše stoje na stebrih, da ne more do njih vlaga.

V toplem podnebju črnomoške orbane gojijo čaj, mandarine, pomaranče, breskve in vinsko trto. Breskev rodi letno po 8000 sadov.

Najjužnejše mesto kavkaške obale

je Batumi, kjer predelavajo pridelke s plantaž zapadne Gruzije. Na obrežju so najlepše čajne plantaže Sovjetske zveze. Najtopleje je v mestu Sochumi, ki leži v morskem zalivu. Povprečna nočna temperatura je 15,8 C. Po vrtovih in ulicah rastejo palme, magnolije in oleandri. V decembru cveto vijolice, v januarju leskov grm, konec februarja marelice, v začetku marca pa mandeljini.

Taka je Gruzija: na vrhovih večni sneg, v dolinah večna pomlad.

SOVJETSKA ZVEZA JE DODALA 51% OBLJUBLJENIH ŽITARIC

Po češkoslovaško-sovjetski trgovinski pogodbi je dodala Sovjetska zveza do konca meseca februarja 100.961 ton pšenice, 4834 ton pšenice za spomladansko setev, 72.766 ton rži, 29.407 ječmena, 19.934 ovsa, 77.076 koruze, skupno 304.978 ton žitaric. S tem je bila dobava sovjetskih žitaric izpolnjena na 51%. Do konca aprila bo zato Sovjetska zveza lahko izpolnila vse obveznosti, to je 600.000 ton žitaric za potrebe češkoslovaškega prebivalstva.

KULTURA PROSVETA

1200 PEVCEV NA STADIONU je s koncertom zaključilo prvomajske proslave

Množično praznovanje 1. maja se je zaključilo v nedeljo popoldne z močeno in učinkovito kulturno manifestacijo na mestnem športnem igrišču, kjer so nastopili naši združeni pevski zbori, godba prosvetnega krožka «Rinaldis» in združeni italijanski pevski zbori. Že v času priprav za prvomajске slovesnosti smo poročali, da se zbori marljivo in vztrajno pripravljajo in da prirejajo naše prosvetne matice prireditve za sklad za 1. maj.

Na omenjeni kulturni manifestaciji je nastopilo 1200 pevcev. Taki množični nastopi so težak poizkus, kajti vsako društvo vežba določeni spored zase in je povsem razumljivo, da se izvajanja posameznih zborov med seboj le razlikujejo. Če bi vsa ta množica lahko vsaj dva tedna mogla imeti skupne vaje, bi bila vsa zadeva enostavnejša. Pomislimo še, da prevladuje pri tem ali onem zboru ena izmed glasovnih skupin, ali da je ta ali ona glasovna skupina sorazmerno šibkejša bomo videli na kaj vse morajo pevovodje prav posebno misliti, ko pilijo petje svojih zborov. Osrednji organizatorji pevske manifestacije so morali pogostoma obiskati posamezne zборе, da so tako dosegli pri množičnem nastopu homogenost petja, pravilno in enotno interpretacijo in zlitje posameznih glasov v ubrano celoto. Vse to nam pove, da je naše splošno prosvetno prizadevanje zelo vztrajno in žilavo. Naš narod išče v tem prizadevanju in v nastopanju svojih prosvetnih matice svoje bistvo in se hoče tako uveljaviti. Nedeljska prireditev je bila nad vse veličastna. Petje zborov je bilo dovršeno in ubranost ter močnost sta globoko odjeknili v srce velikanske množice, ki je zbrano in z navdušenjem poslušala pevce. Posamezne pevske točke so vodili razni pevovodje, kar pomeni, da imamo glasbenike, ki se povsod znajdejo in da se tudi pevci znajo prilagoditi različnim pevovodjem.

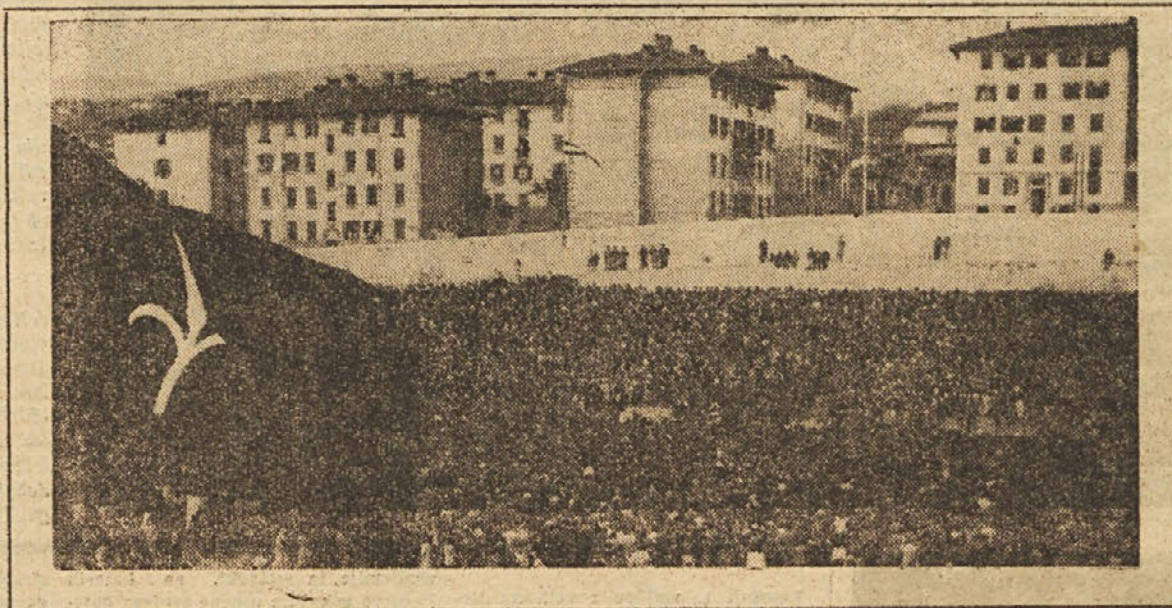
Izmenoma sta se vrstila slovenski in italijanski množični zbor. Dopolnjevala je zbor godba krožka «Rinaldis». Ko so na koncu slovenski in italijanski pevci ob spremljevanju godbe zapeli «Na juriša», ni hotelo biti konca navdušenju in vedno znova so morali pevci ponavljati pesem in dodati še delavsko himno.

Kulturne prireditve v proslavo OF

Že v prejšnji številki smo na kratko poročali o proslavi VII. obletnice Osvobodilne fronte. Zaradi pomembnosti teh proslav, ki so v nas nekaj pregled čez vse naše življenje, je potrebno, da se podrobneje ustavimo pri teh prireditvah.

Osrednje in umetniško najmočnejša je bila nedvomno prireditev 26. aprila na večer pred obletnico v dvorani kina «Ob morju». Sodelovali so: Sentjakovski pevski zbor, del gledališkega ansambla, kot recitatorji Zora Jugova, Jožko Lukeš in Stane Raztresen. Solistični del sporeda sta izvajala sopranistka Slavica Batistuta in baritonist Dušan Perlot. Tem točkam sta pripomogla do polne veljave prof. Mirca Sančinova in dirigent Dimitrij Zebre. Recitatorji so zelo dobro rešili svojo nalogo. Sentjakovski pevci so bili razporejeni in občinstvo jih je za lepo petje nagradilo z dolgotrajnim ploskanjem. Zbor je moral ponavljati makedonsko narodno pesem «Bolen mi leži Mile pop Jordanova». Zelo je učinkovala tudi reportaža «Naš pohod», ki so jo kot zborna recitacija z občutkom in realistično podali člani Slovenskega narodnega gledališča. Balletni prizor «Burjevstnika», ki sta ga pripravili Ema Starčeva in Olga Gorupova in spremljala kot recitatorji Jožko Lukeš in kot pianist Dimitrij Zebre je v celoti zadovoljil občinstvo.

Na dan obletnice je bilo več kulturnih manifestacij po naših prosvetnih društvih. Slovensko-hrvatska prosvetna zveza je priredila proslavo v dvorani grafikov s sodelovanjem sopranistke Rožice Kozem in baritonista Dušana Perlota ob spremljevanju

Ubaldia Vrabca ter Staneta Raztresena, ki je recitiral pesem «Tito». Spored je bil dober in prav tako tudi

izvajanje. Motil je slab in neuglašen klavir. Skladna je bila prireditev pri prosvetnem društvu «Slavko Skam-

perles». Dramski odsek iz Lonjerja je igral ruski skeč «Povejte mi svoj življenjepiss». Glavna ženska vloga je bi-

SPOMINSKA SVEČANOST ZA PADLIMI KNJIŽEVNIKI

Jugoslovanski književniki živijo z ljudstvom

Na večer pred 1. majem so v Domu Zveze književnikov Jugoslavije odkrili spominsko ploščo, na kateri so vklesana imena književnikov, ki so padli na fronti ali v zaledju v osvobodilni borbi proti okupatorjem in domačim izdajalcem.

Med 26. imeni so z zlatimi črkami vklesana tudi imena slovenskih pesnikov Mirana Jarca in Karla Destovnika-Kajuha. Poleg njunih bodo imena slovenskih proletarskih pesnikov, pisateljev in kritikov: Toneta Čufarja, Iva Grcharja, Franceta Kozarja, Iva Brnčiča, Boga Flandra, Vinka Košaka in Ivana Roba.

Na spominski svečanosti, kateri so prisostvovali zastopniki vlade, KP Jugoslavije, kulturni delavci, umetniki, predstavniki množičnih organizacij in družine padlih književnikov, je publicist Boris Žihlert dejal med drugim: «Borba za osvoboditev ljudstva je kulturna borba. To niso samo besede kot pred 40. leti, to je najgloblja zavest vseh graditeljev naše kulture, vseh največjih predstavnikov naše književnosti».

Velik del jugoslovanskih književnikov, in to prav najodličnejših, pod vodstvom nestorjev naše sodobne književnosti Vladimirja Na-

zora in Otona Zupaniča, je doumel smisel in namen borbe, ki jo je pričelo na poziv KP in tov. Tita jugoslovansko ljudstvo. Ta del jugoslovanskih književnikov se je vključil v narodno osvobodilno gibanje ter s peresom in orožjem služil ljudstvu v najusodnejših letih njegove zgodovine.

Jugoslovanske književnike smo srečali med preprostimi borci narodno osvobodilne borbe in partizanskih odredov, med vojaškimi in političnimi voditelji, med ilegalnimi aktivisti v sovražnem zaledju. Jugoslovanski književniki so umirali za svobodo ljudstva, za kulturo in napredek. Umirali so v celi-

la zelo dobro podana. Pri svetovanskem pevskem zboru je bil ženski del zbora boljši od moškega. Rocolski tamburaški zbor je preproste skladbe glede na otroška leta mladih tamburašev še precej precizno izvajal.

Sentjakovski zbor je skupno s Sentjakovski dramsko družino nastopil tudi v dvorani Delavske športne zveze. Pri prej omenjeni prireditvi so bili tenorji v primeri z basi prešibki. Tokrat je bilo razmerje med glasovnimi skupinami dobro in zato petje boljše. Dramska sekcija je nastopala s prizorom iz Cankarjevega «Hlapca Jerneja», «V ječi» in z raznimi recitacijami.

Rojan in Greta sta proslavljala obletnico OF v svojem novem skupnem prosvetnem domu. Tudi v Boljuncu so dostojno proslavili to, za slovenski narod tako pomembno obletnico. Igrala je domača godba, združeni pevski zbori vsega okraja pa so pod vodstvom Draga Zerjale zapeli pesmi «Heja ho», «Pozdravljena domovina», «Pesem ubežnikov» in «Pesem o svobodi». Pri proslavi v Nabrežini pa so sodelovali tudi pionirji in pionirke. Pevska zbor iz Nabrežine in Sempolaja sta zelo dobro pela. Proslava se je zaključila z igranjem in petjem partizanskih borbenih pesmi. Občinstvo je z velikim navdušenjem odhajalo s te prireditve.

Proslave 7. obletnice ustanovitve Osvobodilne fronte so bile še na Opčinah, v Bazovici, Gropadi in še drugih manjših krajih.

J. K.

OČISTIMO JEZIK O IZPOSOJENKAH IN TUJKAH

V letih po osvoboditvi je vprašanje slovenskega knjižnega jezika postalo za primorske Slovence zelo važno. V 25. letih fašističnega nasilja sicer niso Primorci pozabili svojega jezika, toda prilike niso imele, da bi se v njem izraževali niti da bi sledili njega razvoju v Sloveniji, zato so se po osvoboditvi znašli pred vprašanjem, kako nadomestiti zamujeno.

Lotili so se učenja sami ali v tečajih, pozorno začeli prebirati slovenske knjige in časopise, pazno prisluhnili slovenski besedi po radiu, raz oder, pri predavanjih, vendar so kljub temu še nešteto krat v zadregi, ko bi radi kaj v knjižni slovenščini povedali, še bolj, če morajo kaj napisati. Primorcem manjkajo predvsem izrazi, za katere je bil vajen rabiti italijansko besedo. Primorska govornica se je namreč tako poitalijančila, da slišimo včasih v enem stavku kar več italijanskih besed: «Bom, napisal domandos» — «moras na ufficio po timbro» ali je «forte obupan» itd. Včasih pritaknejo italijanskim besedam kar slovensko končnico nam bom spregledala, ko bom tornirala.

Primorci se dobro zavedajo, da morajo iz svojega besedišča iztebiti vse italijanske izraze, večkrat pa kdo vpraša, kako da v naših knjigah in časopisih vendarle piše besede, ki zvene italijansko. Zato smo se odločili, da spregovorimo nekaj o rabi besed tujega izvora v našem jeziku.

Kakor v vsakem jeziku, nahajamo tudi v slovenščini mnogo tuje

primesi. Besedni zaklad vsakega jezika bogati v sorazmerni s kulturnim razvojem naroda. Ko so Slovenci spoznavali nove pojme in predmete, so zanje potrebovali novih izrazov. Bilo jim je dvoje na razpolago ali da jih ustvarijo sami ali od drugih prevzamejo. Kakor vsi jeziki, si je tudi naš izbral drugo rešitev in tako smo si Slovenci izposodili izraze, a smo jih tako pregnetli in prilagodili slovenskemu izgovoru, da nam zvenijo povsem domače.

Prve izposojenke so Slovenci prinesli že iz prvotne domovine, kjer so jih Slovani prevzeli od Germanov, zlasti Gotov (bukve, cerkev, knez, hleb) v novi domovini pa se je število izposojenih besed še pomnožilo z germanskimi, romanskimi, grškimi in drugimi. Ze zdavnaj ne čutimo več za tuje naslednje germanske izposojenke: barva, hiša, luknja, šipa, škoda, romanske: denar, manjkati, goljuf, križ, bajta, madžarske: lopov, tovolaj, turške: klobuk, top, tovor, žep, tolmač, ali iz raznih orientalskih jezikov: sobota, barka, češnja, češplja, hruška, lev, lilija, osel, puška. Tudi razne označbe za duhovske vladne čine kakor opat, škof, pa pež, dalje za cerkvene obrede in praznike: maša, pridiga, procesija, binkošti, oltar, kelih itd. niso zrasle na domačih tleh, pa so se vendar tako udomačile, da jim ne čutimo tujega izvora.

Glede starih izposojenk torej lahko rečemo, da so zdaj naše in lepe in da smo veseli, da jih imamo (dr. Kolarič: Jezikovno vešeto).

Kako pa je z mlajšimi izposojen-

kami? Mnogo besed je slovenščina prevzela od drugih Slovanov v dobi narodnega prepoda sredi preteklega stoletja.

Iz srbsčine in hrvaščine: boleš, taje, oporoka, usoda, razkošen, več.

Iz ruščine ali iz češčine so n. pr.: čustvo, nežen, ogražati, polkovnik, poštvovalen, prosveta, razočarati, sveže, točka, točen.

Iz češčine: lepenka, listina, nazor, stroj, zemljevid.

Iz poljščine: strog, ustava, vpliv.

Slovenske izposojenke niso zvenele tuje, toda so se le polagoma udomačevale. Mnoge so bile potrebne in bi jih danes težko utrpeli, nikakor pa jih ne potrebujemo takrat, kadar imamo za isti pojem lepo domačo besedo. Tako n. pr. rabimo brez potrebe izraz boder, ko imamo zanj lep domač izraz hraber, srčen ali izvesten namesto nekali dotični namesto tisti ali opevatati namesto ponavljati.

Mlade besede, ki smo jih prevzeli iz neslovanskih jezikov pa innenujemo tujke. Njih število izredno raste z napredkom znanosti in tehnike. Dr. Kolarič pravi o njih: So tujke, ki so dobre, lepe, nekatere neuporne in narodna last, a teh je komaj 20 do 30 dvanajst; proti njim pa stoje tisoči volilnih, meglenih spak, ki ničesar jasno ne povedo-jeziku nikoli v kras... še huje: nevarne so mu, ker se je bati, da ga utegne na njih obilni nečeden pritok polagoma zamočvariti...».

V nekaj nadaljevanjih bomo ob primerih objasnjevali pravilno rabo tujk.

cah in koncentracijskih taboriških, v mučnicah gestapa in posebne kvislinške policije. Dolg je spisek imen književnikov, ki so dali svoje življenje v veliki vseljudski borbi za osvoboditev. To dokazuje, da so jugoslovanski delavci umetnosti častno izpolnili svojo dolžnost do ljudstva, do njegove in vseljudske kulture. To spominsko ploščo odkrivamo pred dnem, ki ga slavimo delovno ljudstvo že tretjič v svobodi — pred praznikom dela, V okviru splošnih delovnih nalog, ki jih ima ljudstvo, imajo tudi jugoslovanski pesniki, pisatelji in književni kritiki velike in odgovorne naloge. Izpolnjevanje teh nalog naj prejmejo jugoslovanski književniki kot osnovno nalogo do svojega ljudstva in kot prisego padlim tovarišem, ki jo morajo izpolniti.

Jugoslovanska književnost se mora aktivno vključiti v zgodovinski proces rojstva novega, socialističnega reda v Jugoslaviji, v svojih delih mora pojasnjevati in umetniško obdelovati bistvene in zasilne probleme tega procesa. Z umetniškim izražanjem notranje zakonitosti tega procesa bo pripomogla k čim hitrejši in dokončni zmagi socializma v domovini. Pripomogla bo k dosegu neposrednega družbenega cilja jugoslovanskih delovnih množic. Naloga književnikov je, da z dosledno in vztrajno borbo budno spremljajo vse pojave v književnosti, ki bi hoteli demoralizirati našega delovnega človeka, pridigati o buržoaznem individualizmu in antikomunizmu. Boriti se mora zoper nizki naturalizem. Jugoslovanski književniki morajo postati v pravem smislu inženirji duha jugoslovanskega ljudja, ki građe socializem.

Jugoslovanski književniki se morajo boriti v prvih vrstah za enotnost jugoslovanskih narodov proti razbijalskim poizkusom inozemskih imperialistov in ostankov izkoriščevalskih razredov v državi sami. Jugoslovanski književniki se morajo aktivno udeleževati v borbi proti mednarodnim vojnim hujšakcem, proti sovražnikom demokracije, kajti borba med imperialističnim antidemokratskim taborom ter demokratičnim taborom ni samo politična ali gospodarska borba, temveč tudi kulturna, borba med književnostjo trilega in idejno revnega sveta, sveta imperializma zoper visoka idejno književnost novega sveta, sveta socializma. Delo jugoslovanskih književnikov je najbolj pomemben doprinos za uveljavitev fronte in napredka, svobode in kulture.

Z izpolnjevanjem teh nalog bodo jugoslovanski književniki hkrati tudi najbolj dostojno počastili svoje padle tovariše in služili temu, za kar so oni dali svoje življenje.

STRAN NAŠIH GOSPODINJ

LJUDSKI ZDRAVNIK

O katarni zlatenici

Jetra ležijo na desni strani pod rebri, so razmeroma največji organ v telesu in so zaradi zelo bogate razpredene krvnožilne mreže, napojene z obilno krvjo... Njih funkcija je različna. Jetra proizvajajo predvsem žolč, ki se nabira v žolčnem mešičku in izteka v tanko črevo, kadar je v njem dosti maščob ali beljakovin. Jetra so tudi shramba za sladkorne snovi, predvsem sladkorja, ki se v jetrih spremeni iz dekstroze v glikogen in leži v jetrih kot rezerva za potrebe celga organizma.

Obolenja jeter so kaj pogosta in zlasti pri ženskah je obolenje žolčnega mešička zelo razširjeno.

Najbolj navadno in nedolžno obolenje, ki ima svoj izvor v jetrih, je zlatenica, to je pretakanje žolča v krvni obtok in v tkiva vsega telesa. Zato dobi koža rumeno, barvo ki je najprej vidna na očeh. Zlatenica ali ikterus je prav za prav samo znak ali simptom nekega drugega obolenja. Najbolj nedolžni vzrok zlatenice so črevesni ali žolčni katarji, zaradi katerih se žolč ne more iztekati v črevo. Žolč ubere zaradi tega nasprotno pot ter se izteka v krvni obtok. Pri takih bolnikih je blato svetle barve. To je tako imenovani kataralni ikterus. Ne povzroči pa ikterusa ali zlatenice vedno samo katar v črevesju. Vzroki zlatenice so lahko mnogo resnejši, in sicer, žolčni kamni, paraziti, novotvorbe na jetrih, na žolčnem mešičku ali celo na trebušni žlezi slinavki. Lahko pa je zlatenica tudi znak, ki nam napove težke spremembe v strukturi jetrnega tkiva, in sicer kadar gre za cirozo ali degeneracijo jeter. Te so pa različnega izvora in značaja. V jetrih se lahko celice spreminjajo v maščobne snovi ali pa v vezivno tkivo. So še druge bolezni, ki jih spremlja zlatenica; to so lahko malarija, infekcijske bolezni, rumena mrzlica, vnetje slepega črevesa in razna zastrupljenja.

Zlatenica, ki je navadnega katarnega izvora, ne traja dolgo in mine brez posebnih posledic. O katarni zlatenici lahko govorimo, kadar z gotovostjo izključujemo vsak drug resnejši in težji vzrok zlatenice. Navadno se pojavlja pri mlajših ljudeh. Drugi znaki, ki spremljajo to bolezen so navadno lahke želodčne in črevesne motnje, umazan jezik, pomanjkanje teka trda stolica in zaprtje. Temperatura je navadno normalna, jetra so lahko povečana, včasih spremlja zlatenico počasnejše bitje srca in srbečica. Katar ikterus zdravimo kaj enostavno, in sicer v glavnem z dietično prehrano, ki naj bo kolikor mogoče revna na maščobah. Želodčne ali črevesne motnje odpravimo s primernimi zdravili, ki nam jih predpiše zdravnik, a proti zaprtju bo tale bolnik zaužil kako čistilo, n. pr. karlovarsko sol.

Dr. R. H.

B. M. Prosek. Iz vašega dopisa sklepam, da je diagnoza vaše bolezni ugotovljena in da gre le za to, kako bi se najuspešneje ozdravili. Podatki, ki jih navajate, pa ne zadostujejo za presojo teže vaše bolezni. Ko bi vedel kaj bolj natančno, bi vam lahko odgovoril bolj stvarno in bi tudi z večjo gotovostjo izrazil svoje mnenje na ostala vprašanja. Za pravilno presojo vašega zdravstvenega stanja in zlasti za presojo uspehov z operacijo ali brez nje je potrebno temeljito poznavanje bolnikov, kajti pri tem so važne mnoge okoliščine. V tem se boste gotovo strinjali z menoj. Ne preostaja mi drugega kakor da vas napotim v kako bolnico ali kliniko, kjer bodo vašo bolezen temeljito proučili in vam gotovo pravilno svetovali in dali odgovor na vsa vprašanja, ki vas zanimajo.

Dr. R. H.

MODA

NA SLIKI VIDITE OBLEKE, KI IMAJO DVE VELIKI PREDNOSTI: IN SICER SO POVSEM MODERNE TER JIH LAHKO OBLECETE OB KATEREM KOLI CASU. VSAKO TEH OBLEK LAHKO PO ZELJI POZIVITE SE Z BELIM OVRATNIKOM

Prijazen nasmeh

Prijazen in dober nasmeh polegša tudi obraz, kateremu je narava mačehoxsko delila lepoto. Tak nasmeh črpa svoj čar iz globine človeške notranjosti, tam kjer je vir veselja, odkritosrčnosti in ljubeznjivosti.

S tem pa se ni rečeno, da bi zunanji pogoji bili docela brezpomembni za lep nasmeh, niso sicer bistveni, toda važno izpopolnilo. Zato moramo tudi njim posvečati precejšnjo skrb.

Predvsem moramo paziti na svoje zobe. Čeprav niso lepo rasi, je vendar marsikatera napaka manj opazna, če so beli; zato navajamo nekaj nasvetov, kako naj negujemo zobe. Zobe si moramo vsak dan skrbno čistiti. S krtačko drgnemo po zobeh od zgoraj navzdol in obratno in prav je, da si pri tem nekoliko masiramo tudi dlesno. Dobro je, če dlesna enkrat tedensko natremo z vato, ki smo jo namočili v jodovi tinkturi. Bolj kot zobno pasto priporočajo francoski recepti razne praške, ki si jih lahko napravimo doma sami. Posebno v prah zdrobljena kreda ali pomarančna lupina obelita zobe.

Enkrat tedensko si splakujemo usta z vodikovim peroksidom, ki preprečuje zobni kamen. Zelo priporočljivo je, da kanemo na krtačko nekaj kapelj limoninega soka ali oksida; prepogosto seveda tega ne smemo delati, ker bi to škodilo zobni sklenini.

Izrednega pomena za zdravje in tako tudi za lepoto zob pa je hrana. Zobovju najbolj koristi hrana, ki vsebuje mnogo kalcija, to so zelenjave, ribe in jajca.

KRATKI NASVETI VSEH VRST

Kaj bomo sejale v vrtni grede?

Zimski rdečelistni radič

To rastlino, ki jo sejemo po vrtovih in tudi po njivah predvsem zaradi njene listja, uporabljamo v zimskem času v kuhinji. Tudi korenine, dasi veljajo bolj za stranski pridelek, služijo

za hrano; uporabljajo jih pa tudi v tovarnah za izdelovanje znane kavnine primese (cikoriije).

Rdečelistni radič je dvoletna rastlina. Napravila dolge, globoko v zemljo segajoče korenine. To nam je pove, da ga je treba sejati v rahlo in globoko prekopano ali preorano zemljo. Najbolj ugaja tej rastlini peščenolovnat zemlja, ki vsebuje tudi mnogo apna. Seveda mora biti zemlja dobro pognojena.

Ce hočes, da ti postane listje krhko in lepo rožnato-rdeče, moraš rastline ob koncu meseca oktobra izkopati in jih presaditi v nalašč za to iz rahle zemlje pripravljene piramidne kupe v napol temni kleti.

Seme rdečelistnega radiča pridelamo na ta način, da najlepše, krepke in temnordeče sadike spomladi ali jeseni presadimo na posebno leho, kjer jih obtaknemo z vejčevjem, da ne poležejo.

Zelena

Od zelene zahtevamo, da nam napravi debel koren. To dosežemo najlažje tako, da zemljo, kjer nameravamo to zelišče nasaditi, globoko prekopljemo in dobro zdrobimo. Da ji moramo tudi dobro pognojiti, je samo po sebi razumljivo, ker šelin nima nikdar dovolj gnojja. Vendar pa ne smemo gnojiti preveč s takimi gnojili, ki pospešujejo razvoj listja, posebno ne s kalijevimi solmi. Najbolje je, da gnojimo zeleni z dve ali tri leta starim gnojem. Svež gnoj ji preveč ne prija. Po svežem gnoju razvije zelena bohotno svoje listje, po tekočih gnojilih pa napravi koren mnogo stranskih korenin. Kdor hoče doseči prav lepe bele korene, mora zeleno že v začetku — pri presajanju redno in zadostno zalivati ter zemljo krog nje večkrat prerahljati.

Tržaška kuhinja

Cetrtek: Kuminova juha, krompirjev pire, fižol v omaki, sadje.

Večerja: Testenine s paradižnikovo omako, cvetača v solati, kompot.

Petek: Jota, krompir, solata palačinke. — Večerja: Ribe; radič; sir.

Sobota: Zdrobovi cmoki na goveji juhi; mesne pogačice; mešana solata. — Večerja: Rižot s školkami; solata.

Nedelja: Vlivanci na juhi; ocvrta jajca z gnjatjo, cvetača; suha torta. — Večerja: Krompirjevi cmoki z guljažem; solata; krema.

Ponedeljek: Minestra iz špinatov in riža; ocvrte kruhove rezine. — Večerja: Polenta; brodet iz polenovke; radič.

Torek: Domači rezanci na juhi; ocvrt krompir; kuhana govedina; pesa; sadje. — Večerja: Prežganka; ruska solata; kompot.

Sreda: Grahova juha z rižem; zdrobov narastek z marmelado. — Večerja: Testenine z maslom in sirom; solata.

1) KUMINOVA JUHA

Dve žlici moke zarumenimo na vroči masti in zalijemo z vodo. Juho, v katero vržemo nekaj porovih listov, kuhamo približno eno uro; deset minut preden je juha kuhana, odstranimo iz nje por, vmešamo pa eno žlico kumine, malo kisle smetane in naribanega sira. Juho izboljšamo, če dodamo eno jajce.

2) SUROVA TORTA

250 gr. masla, 250 gr. sladkorja, 1 rumenjaki, 50 gr. čokolade, 2 žlički črne kave; piškoti, belo vino, 50 gr. mandeljnov, 6 orehov.

Mešaj maslo in sladkor, nato dodaj rumenjaki, zribano čokolado in močno kavovo ter mešaj, da se speni v kremo. Na krožnik postavi piškote, namočene v vinu, v obliki kvadrata ter polij s kremo, nato zopet naloži plast piškotov itd. Vso torto obliješ s kremo ter potreseš s pečenimi mandeljni. Pozni postaviš torto na hladno, poleti na led.

Kako odstranjujemo madeže

S stekla

jih izpiramo z raztopino lužnega kamna ali pa z milnico.

Z barvastih volnenih tkanin ter bombaževine

jih izpiramo z mlačno milnico ali s tetrakloroglikolom. Luga ne smemo uporabljati, ker uničuje mnogotere barve, s katerimi so obarvane tkanine.

S svile

če omočimo madež večkrat z bencinom, katerega vpijamo potem s filtrirnim papirjem, z magnezijo ali pa uprašeno kredo.

Madeži smrekove smole

Pri belih bombaževinah ali pa jasnih tkaninah najprej omeščamo madež s tem, da kapujemo nanj nekaj glicerina, zatem pa madež izpiramo z oksalno kislino in ga končno poskropimo z nekaj ostrodisečega salnikovca.

Madeže na barvastih tkaninah najprej omeščamo z majhno množino toplega glicerina in zatem izperemo z denaturiranim alkoholom.

Madeži oljnatih barv

Z belih in barvastih tkanin odstranjujemo madeže oljnatih barv tako, da madeže najprej obdelujemo s terpentinovim oljem, potem s spirantom, nato z bencinom in končno jih izperemo z milom.

Madeži saj

Najbolje si očistimo sajaste roke z milom.

madeže

Tudi druge predmete, ki so zamazani s sajami, očistimo na ta način. S sajami zamazan papir, oziroma steklo očistimo tako, da po madežu drgnemo s kruhom.

Sadeži rastlinskih barv, sadnih sokov,

rdečega vina.

V belih tkaninah čistimo te madeže tako, da jih obdelujemo z žveplasto (ne žvepleno!) oziroma z vročo klorovo vodo. Barvaste tkanine ne smemo čistiti s temi sredstvi, ker uničimo tudi barvo tkanine. V tem primeru je bolje, da dolgo časa izpiramo z milom.

Madeži apna in lugov

Z lugom omadeževane bele tkanine očistimo, ako jih dolgo časa izpiramo z vodo tako, da odstranimo ves lug, ki je na tkanini.

Pri pisanih tkaninah dajemo s prstom po kapljicah zelo razredčeno citronovo kislino na madež. Lahko tudi takoj omočimo z vodo, nato kanemo na madež 1 odstotno solno kislino in končno močno izperemo z vodo.

Lužne madeže na marmorju ne smemo čistiti s kislino, ker kislina marmor izjeda.

(Nadaljevanje prihodnjé)

Smolarjenje nova panoga slovenskega

(Nadaljevanje z 10. strani.)

gostaviji, od katerih bi vsako moglo dati vsaj 6 kg smole v petih letih, potem dobimo ogromne količine dragocene smole, ki je do sedaj ostala neizkoriščana. Tako bomo lahko naši kemični industriji priskrbeli dovolj dragocene surovine, obenem pa jo bomo lahko tudi izvažali v precejšnji količinah v sosedne države.

Pri pridobivanju smole pa je važen tudi način smolarjenja, ki ni tako preprost, kot si nekateri predstavljajo. Z nepravilnim zarezovanjem borovih dreves, se ta samo kvarijo, ne prinašajo pa nikakih koristi. Danes je tehnika smolarjenja že ustaljena in docela preizkušena tudi po domačih strokovnjakih. V lubje bora, kak dober meter od tal, zarežejo dve, nekaj centimetrov debeli, poševni zarezi, ki se nato združita v vertikalno zerez, pod katero je nastavljen lonček, v katerega kaplja smola in se v njem nabira. Ta način izkoriščanja bora donaša največ smole, obenem pa je za drevo popolnoma neškodljivo. V tem načinu so izvežbani tudi že številni slovenski gozdni delavci — smolarji, ki so si svoje teoretično znanje že tudi dopolnili z dveletnim delom na terenu.

Tako se torej razvija smolarjenje

v naših borovih gozdovih in postaja nova pridobitna panoga slovenskega gospodarstva.

O grozdnem molju

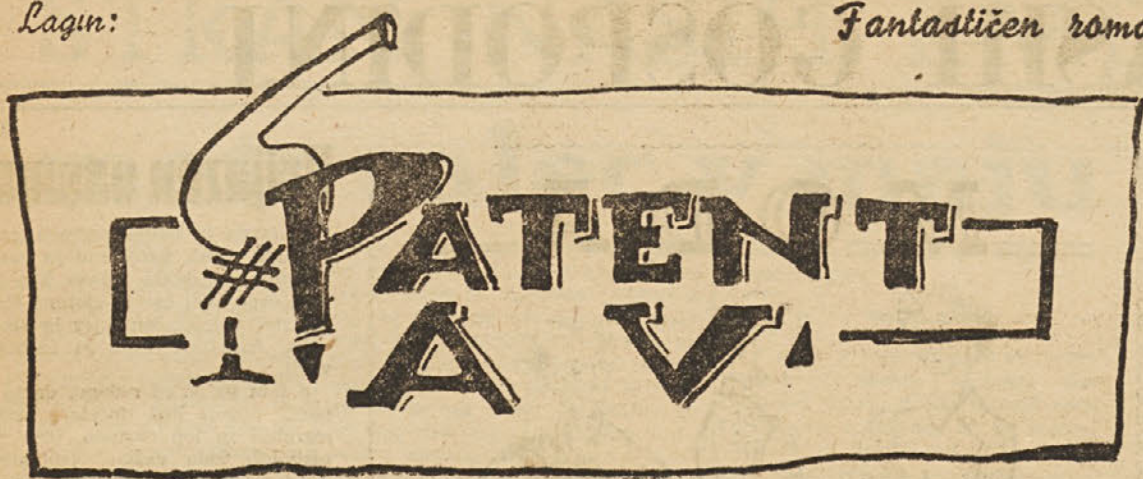
(Nadaljevanje z 10. strani.)

najlažje zameriti molje, ko se niso dorasli in se skrili v zapredke. Najbolj škodljiv čas za škropljenje z arzeniatom je tik preden trta začne cveteti. Pri škropljenju moramo paziti, da zarod dobro zadeneemo in zmočimo. Svinčni arzeniat je hud strup in zato moramo biti pri uporabi tega sredstva zelo previdni, da se ne zastrupimo. Škropimo samo ob lepem in tistem vremenu in pazimo, da nam ne pride strup v usta.

Po delu si moramo roke dobro umiti in med škropljenjem ne smemo kaditi. Če se bo vsak škroplilec držal teh navodil, se ne bo nikdar zastrupil. Svinčni arzeniat smemo rabiti samo proti moljem prvega rodu, ker če bi ga rabili tudi proti moljem drugega rodu, to je v avgustu, bi lahko ostalo na grozdu še kaj strupa in bi tako strup prišel v vino.

Proti drugemu rodu rabimo zato tobačni izvleček. Končno omenjam še, da rabijo nekateri namesto svinčnega arzenata apneni arzeniat. Toda v borbi proti grozdnemu molju se je izkazalo, da je svinčni arzeniat boljši.

I. B.

Zdravniku Stifenu Popfu, ki je iznašel zdravilo za pospeševanje rasti organizma, je Cfardeja, zastopnik tvrdke Zavora, ponujal velike vsote, če bi hotel s svojim zdravilom pospeševati rast otrok. Popf je tako zločinsko delo odklonil, zato je Cfardeja sklenil, da se maščuje. Pregovoril je Buka Suza, da je napadel Manhema Beroimeja in izjavil, da sta zločin izvršila Popf in Anejro. Popfa so zaprli. Cfardeja je zdravilo ukradel.

Sodišče je medtem obsodilo Popfa in Anejra na usmrtni električni stoli.

Tomaža Magarafa, ki je po Popfovi zaslugi zrastle iz pritlikavca v normalnega človeka, so izvabili v Vzorno zdravilišče za učitelja v streljanju.

V zdravilišču so z ukradenim Popfovim zdravilom vzrejali iz otrok odrasle ljudi, ki se bodo pokorili vsakemu ukazu.

Toda Magarafa so kmalu odpustili, ker se jim ni zdel dovolj zanesljiv. Ko je bil Magaraf prost, mu je bila glavna skrb, da reši Popfa in Anejra. Ko je spoznal, da je Popfov sodnik in ravnatelj zdravilišča ena in ista oseba, je zaupal svojo skrivnost advokatu Edufu. Ta je sestavil ovadbo na najvišjega prokuratorja republike.

In vendar, konec koncev bi razkritje strahotne Vanderhuntove pustolovščine prineslo luč v zadevo Popfa in Anejra. Popf je pripovedoval Edufu o obisku in drugem predlogu Sindiraka Cfardeja.

Ko se je posvetoval z Magarafom, je Eduf sklenil, da je najbolj pametno, če se popelje skupaj z Magarafom in gospo Gargo v Mesto velikih žab in ob izročitvi ovadbe najvišjemu prokuratorju predloži izpovedbe svojih dveh sopotnikov. Zaradi večje tajnosti sta sklenila, da bosta povedala gospe Gargo pravi namen potovanja šele ob prihodu v prestolnico.

Ta važni pogovor med Edufom in Magarafom je bil v noči od trindvajsetega na štirindvajseti marec. Šestindvajsetega marca pa je, kakor že vemo, vrhovno sodišče potrdilo razsodbo, ki jo je predložil sodnik Tek Ursus. Zvečer tistega dne so doktor Astroljab in njegova dva sodelavca prinesla Edufu kuverto z izpovedbo Buka Susa. Sedemindvajsetega je Eduf izročil sodniku Ursusu ponovno pritožbo s priložitvijo obeh znanih nam dokumentov. Zdaj ni bilo mogoče zapustiti Bakkuka, dokler sodnik ne razveljavi razsodbe. Vsi, celo izkušeni Kornelij Eduf, si niso mogli misliti, da bi utegnili sodišče prezreti tako prepričljive dokaze o popolni nedolžnosti obsojencev.

Zvečer osmega aprila je sodnik Ursus izdal svojo drugo odločbo, a ob poldvanajstih ponoči je Kornelij Eduf v spremstvu Magarafa in gospe Gargo odpotoval v Mesto velikih žab, da bi osebo izročil predsedniku vrhovnega sodišča priziv proti nepravilni odločbi Teku Ursusu in se nato lotil zadeve Vzornega zavetišča. Prispeli so srečno ob poldvanajstih. Točno opoldne devetega aprila je šel skozi vagon višji sprevodnik, ki je potoval s strojnikom v zamaščenem pajacu, in povedal potnikom, da vlak ne pelje dalje: začela se je splošna stavka. Promet se vzpostavi šele tedaj, ko bosta doktor Stifen Popf in Sanho Anejro izpuščena.

To se je zgodilo na majhni postaji s smešnim imenom »Krasotica«.

Jaz sem Kornelij Eduf. — je rekel odvetnik višjemu sprevodniku. — Peljite me v vaš stavkovni komite.

Deset minut pozneje se je odpeljala z umazanega perona postaje »Krasotice«, ki je bil nabito poln razburjenih potnikov iz stojega vlaka, proti Mestu velikih žab lokomotiva brez voz. Na njenih okroglih bokih so se belili nespretno in v naglici narejeni transparenti: »Dovolj je izzivanja! Nemudoma izpusčite Popfa in Anejra!« V prostoru za strojnika so bile vzle zelo strogim železniškim predpisom tri tuje osebe: odvetnik Kornelij Eduf, Tomazo Magaraf in vdova Gargo.

Ti edini trije potniki, ki so jih pripeljali aržantejski železničarji v Mesto velikih žab, so šli skozi kolodvor, ki je bil zastražen s stavkajočimi železničarji, in stopili na trg pred kolodvorom. Na ulicah je bilo šumno in živahno. Toda to ni bilo navadno mestno oglušujoče hrumenje, s katerim je potnike vselej sprejela večmilijunska aržantejska prestolnica. Podzemeljska železnica, tramvaji, avtobusi, trolejbusi in avtotaksiji niso

delali. Šum je bil bolj podoben ogromnemu ljudskemu praznovanju. Iz mestne periferije so se vlekle v središče mesta kolone demonstrantov.

Prvič v zadnjem desetletju je ostalo ogromno mesto brez časopisov: stavkale so vse tiskarne razen ene, v kateri so tiskali bilten Centralnega stavkovnega komiteja. Delo so ustavili tudi radio, brzojav in pošta. Samo vsaki dve uri je radio prenašal v vsej deželi petnajst minut trajajoči radijski bilten, ki je poročal pred zvočniki zbranim aržantejskim množicam podrobnosti o stavki in o pogajanjih z vlado. Zaradi obveščanja svetovnega javnega mnenja so sprejemali tudi radiograme inozemskih dopisnikov.

Po mestu so drveli modro pleskani odprti avtomobili, v katerih so sedeli v ravnih vrstah vzravnano in nepremično kakor svinčeni vojaki do zob oboroženi policaji in se delali, kakor da se ni zgodilo nič posebnega. Čeprav je bilo na ulicah tri četrtine mestnega prebivalstva, red ni bil kršen. To pa ni bila zasluha policije. Ta si je želela prav nasprotno: čakala je na nerede, da bi lahko uporabila orožje. Red so vzdrževali delavske straže, ki so naglo in odločno presekle vsako izzivanje.

Naši trije potniki so se napotili k Edufovemu stanovanju, se pridružili demonstraciji in šli s kovčegi v rokah, trudni od vožnje, toda ginjeni in navdušeni spričo veličastnega razmaha ljudske jeze.

Skupaj z demonstranti so skandirali: »Svo — bo — do Pop — fu in A — nej — ru! Svo — bo — do Pop — fu in A — nej — ru!«; prepevali so stare pesmi, s katerimi so šli v boj za svobodo in neodvisnost njihovi predniki tedaj še majhne, revne, a svobodoljubne Aržanteje pred 150 leti; kričali so »hurà« v odgovor na klice govornikov Centralnega stavkovnega komiteja in demokratičnih partij z balkona.

Tako so prehodili šest ali sedem mestnih četrti, ko je nekdo v tršatem možu kostanjevih las spoznal znamenitega Kornelija Edufa:

— Kornelij Eduf, Med nami je Kornelij Eduf! Dvignili so ga ramena in nesli na čelu kolone. Magaraf in vdova Gargo sta hitela za njim.

Trg Pravosodja je bil obdan s policijo. Kolona se je ustavila. Skozi vrsto policajev so spustili samo četvero oseb: tri predstavnike demonstrantov in odvetnika Edufa, ki je pokazal policijskemu častniku izvirnik pritožbe, ki jo je prinesel, da jo izroči predsedniku vrhovnega sodišča.

Sprejel jih je podrejen uradnik, ki je bil prestrašen, a prekanjen. Škodoželjno jim je povedal, da ni ne predsednika ne članov vrhovnega sodišča; šli so baje na neko sejo, kam in na kakšno, on ne ve, in da ni pooblaščen sprejemati nobenih delegacij. Predstavniki demonstrantov so mu hoteli izročiti za predsednika vrhovnega sodišča na mitingu sprejeto resolucijo; toda uradnik je ni maral niti v roke. Tedaj so mu grozili, da bo njegovo ime razglašeno po radiu, da ga bodo slišali vsi državljani Aržanteje, če bo norčije uganjal, toda ta sloves mu bržčas ne bo po volji. Uradnik se je pomišljal še nekaj trenutkov, potem pa je sprejel ponudeno mu resolucijo. Ne samo da jo je sprejel, marveč je tudi potrdil njen sprejem.

Kolona se je zdaj napotila na trg generala Zooba, k dvorcu prezidenta republike. Trg pa tu ni bil obdan s policaji, marveč z vojaštvom. Policija je ustavila kolono dve četrti pred trgom, na križišču prospekta Svetega Petra, ki je v podolgovatem obroču obkrožal trg generala Zooba. Vzdolž prospekta so počasi križarili modri policijski avtomobili.

Mučna in dolgotrajna so bila pogajanja, da bi pustili delegate v predsedniški dvorec. Demonstrante so nameravali utruditi. Toda tem ni prišlo niti na um, da bi se razšli. Tudi Magaraf je hotel ostati tu za vsako ceno, toda Eduf je opazil, da se gospa Gargo samo iz boječnosti ne pritožuje, da je utrujena. Zato je izročil Magarafu

ključ svojega stanovanja in ju tako odpravil v svoj dom.

Pot ju je peljala po prospektu Svetega Petra. Mimo njiju so z rahlim šumom vozili modri avtomobili, toda vdova Gargo in Magaraf jih nista marala gledati. Obračala sta glave v stran in šla dalje, ne da bi gledala na tlakovano ulico, ampak sta zrla v izložbena okna. Hodila sta utrujena in mislila samo na to, da bi se čimprej odpočila.

Tedajci se je z ulice zaslišal glasen klic:

— Mama! Glej, kako lepo puško imam! Mama!

Vdova Gargo je že slišala nekje ta glas. Magaraf se je zdrnil. Ni verjel svojim ušesom. Obrnila sta se in zagledala naglo oddaljujoči se modri avtomobil. V njem pa je stal in mahal s svetlo očičeno brzostrelko Pedro Gargo, oblečen v popolnoma novo policijsko uniformo. Poleg njega je mahal s prav takšno brzostrelko in prav tako oblečen plečat, rdečeličen plavolasec, v katerem je Magaraf prepoznal Mina Ašreja.

Zagledala sta Magarafa:

— Striček inštruktor! Striček inštruktor! Glejte, kako lepe puške imam!

Toda nekdo ju je siloma potisnil na klop, avtomobil je pohitel in se skril za ovinkom.

Magaraf je zbral vse svoje moči in se obrnil h gospe Gargo. Krčevito se ga je oprijela z obema rokama, obraz ji je bil blede in spačen od groze in vsa je drhtela od razburjenja. Zašepetala je: »Zdi se mi, da blaznim!« — in kakor tedaj poleg ograje Vzornega zavetišča, je izgubila zavest.

Usmiljeni mimogredoči so pomagali Magarafu, da jo je prenesel v lekarno. Zbudili so jo k zavesti, čeprav ne takoj. Medtem so poklicali rešilni voz in odpeljali gospo Gargo v Edufovo stanovanje.

Eduf je prišel ob enajstih. Do tedaj se je Magarafu posrečilo pomiriti nesrečno žensko in jo prepričati, da je v blodnji mislila, da vidi svojega pokojnega moža.

Spravili so jo počivat in je takoj zaspala. Tedaj je Kornelij povedal, kaj je dosegel pri prezidentu. Prezident je sprejel delegacijo vljudno, celo prijazno, toda odklonil je, da bi razveljavil razsodbo bakkuškega sodnika. Aržantejska ustava ne dopušča vplivati na sodne organe. Sodišča so v Aržanteji neodvisna. Aržantejci so ponosni na neodvisnost svojih sodnikov.

Nato se je Magaraf z Edufom pogovoril o dogodku na prospektu Svetega Petra, kjer sta se pojavila dva njegova bivša gojenca, oborožena in oblečena v policijsko uniformo. Bilo je očitno, da je Alfred Vanderhunt za poskušnjo izuril nekaj odraslim podobnih otrok za policijsko službo. Treba je bilo nekaj takoj ukreniti. Toda prav tako jasno je bilo, da je ta naloga precej zamotana. Zdaj so imeli proti sebi poleg Vanderhunta tudi mogočno aržantejsko policijo.

Sedemindvajseto poglavje

v katerem spoznava aržantejske oblasti moč delavske edinosti, a Tomazo Magaraf ponovno obišče Vzorno zdraviliško zavetišče.

Minili so štirje dnevi. Splošna stavka je trajala slej ko prej enotna in trdna, toda predsedniku vrhovnega sodišča se ni mudilo z rešitvijo. Aržanteja je bila nemirna ko viharo morje. V vsej deželi so se neprestano vršili mitingi in demonstracije.

Tu in tam je reakcija pokazala kremplje.

Nihče ni preklical svobode shodov, toda vse velike dvorane, v katerih so se od nekdaj vršili mitingi, so bile po neki čudoviti slučajnosti istočasno zasedene za vaje vojaških orkestrrov in pevskih krožkov ali pa so bile oddane samo vojaškim edincem, kjer pa ni bilo vojaških edinc, pa policiji ali sirotišnicam. Sklicali so shode po trgih, na planem, toda kakor po naključju je trge zasedla požarna obramba za svoje vaje. Na ulicah je bilo zbiranje nemogoče, ker je oviral promet. Tedaj so začeli hoditi ven iz mesta, toda posestniki zemljiških parcel so se zbal za svoje poseve.

Nihče ni preklical svobode tiska, toda v tiskarno, v kateri so tiskali bilten Centralnega stavkovnega komiteja, je prišel sodnijski eksekutor in zapečatil skladišče papirja, češ da gospodar tiskarne ni plačal davkov za minulo leto. Pač so dokazali, da so bili davki popolnoma plačani in predložili vse pobornice, a medtem je minilo nekaj dni in papir je bilo treba dobiti drugje. Tu in tam so pretepli stavkovne straže. Tu in tam so proti demonstrantom uporabljali solzljive bombe.

Zvečer enajstega aprila je Centralni stavkovni komite razglasil po radiu, da če se bo nadaljevalo zločinsko kršenje ustavnih svoboščin, bo komite primoran ustaviti tudi delo v električnih centralah. Ta grožnja je pomagala.

Najlepši svet

12

»Kdo je to, ki poje na koru?«
 »Hči iz mlina, Marija Bilanskova.«
 »Tista blede?«

»Tista blede.« Peti pa zna.

Nasmehnejo se drug drugemu, zakaj kaplja tega glasu je ozaljšala njihovo vsakdanjost.

Toda v cerkvi so bile poleg živih ljudi tudi podobe in tudi njim poje Marija. Na glavnem oltarju z dvema bočnima stebroma, ki sta se vila od neskončnosti do večnosti, sta nesla dva lesena angelčka veliko podobo Kristusa na križu. Temne sence zbledelega laka so prikrivale strašno Kristovo trpljenje. Marija je imela to podobo rada prav zaradi njene nejasnosti. Domislila se je strašnih zgodb in muk in obhajala jo je skrivnostna groza ter se pomešala s prijetnim občutkom prebujenja iz težkih sanj.

Od časa proščenja v Škvorcu pa se je cerkvena glasba teh sanj izpreminjala v napev, ki so ga igrali škvorski muzikanti. Valčki in mazurke, polke in poskočnice, vse ji je ostalo v sluhu, ki je bil tako sprejemljiv za glasbo. In tedaj ni mogla mimo tega, da se ne bi spomnila rokodelskega pomočnika, ki jo je povabil k plesu, ki jo je spremljal, govoril z njo v vrtu in vzel nato od nje vrtnico, poslednji septembrski poprek, ki se je razcvetel v vrtu.

Vse to so bili samo namigi, toda tako lepi, da se je Mariji zahotelo celo doma zapeti. Prav nič je ni motilo, da se pomočnik ni oglasil; zanj je bilo to čakanje nekaj novega in dragega in se mu je potrpežljivo prepuščala kakor vsemu.

Pri tem sanjarjenju so se ji roke mirno preigibale, gladile grobo tkanino, delale pravilne, drobne šive na vsaki, še tako majhni luknjici. A nje roke niso bile tako mirne. Tresle so se. Večkrat je kri pobarvala debelo nit, ko se je nepazljivo Ana zbodla. Včasih je že od jutra čutila mrzlično nestrpnost; vedno bolj nejevoljna je bila doma in večkrat se ji je zgodilo, da je, sprta v svoji notranjosti z očetom in z življenjsko usodo, stekla pred hišo, ko da bi pričakovala, da pride zanj izprememba od zunaj. Drugič spet ji je bilo, da bi nekam bežala, k ljudem, na hrupno tržišče, kjer bi se postavila na tako mesto, od koder bi jo videli moški, ona pa bi stala tam, kakor bi hotela reči:

»Tu sem. Čakam. Vzemite me!«

Bilo ji je žal slehernega dne, ki ga je zapravila v delu na tujem (zakaj v mlinu so ji bili vsi v dno duše tuji), ko bi svoje moči lahko porabila za zidanje lastnega gnezda, kar je bil njen življenjski smoter. Kdaj in kje se bo našel mož zanj? Čas je, da začne delati in živeti zase; ne bo prestara, da bi mogla še prav vzrediti otroke?

Kaj pa je tu, v mlinu? Tu ni bilo nanje ne radosti ne prihodnosti. Skriti nagoni narave so jo podžigali. Mlinska ječa jo je stiskala.

Razen v mlinu ni nikogar videla, nikogar poznala, ta osamljenost jo je vznemirjala. Dan za dnem je cesta bežala k smotru, toda smoter je bil še vedno zastrt z neznanim.

Danes zjutraj je prav tako stekla pred hišo. Mraz jo je opalil in ta nenadni dotik stvarnosti ji je razbistril čute. Zvoni to mraz ali so kraguljčki? Telovnik ji je stiskal prsi; odpela je tri gumbce na ovratniku, da se je pod vzlom rute zasvetila bela polt vratu. Mraz jo je še dalje bičal; jo je hotel mar pregnati? Ne, borila se bo z njim. Vdihani zrak je bil leden, da ji je stiskal nosnice. Oči so se solzile, ko je gledala v orumeno megle na cesti, a nenadoma se je megla zgozdila v radosten oblak, ko se je bližalo in je bilo že jasno slišati pozvanje kraguljkov.

Pred mlinom so se ustavile sani. Vse to se

ji je zdelo v redu, kakor da je tu čakala prav na te sani. Naglo je odprla vrata in ko so sani zavozile na dvorišče, jih je spet zaprla. S potnih rjavcev se je kadilo. Postavila se je na prag. Moški je skočil s kozla in začel takoj pokrivati konje z odejami. Imel je širok hrbet v kratkem kožuhu, ovčjo kučmo, pomaknjeno na tilnik, vitke in visoke noge v škornjicah. Najrajši bi bila zavriskala; bilo ji je ko tekaču, ki je prvi prispel na cilj. Mož se je pojavil naglo in nepričakovano, kakor bi ji bil letel naproti z enako hitrostjo, s kakršno mu je ona stekla naproti.

»To je on! Njen mož!«

Ko je poskrbel za konja, se je obrnil in pozdravil. Kajpak, njen mož vselej najprej poskrbi za konje in šele potem se ozre po njej. Tako se je glasil nepisani zakon ljudi njene vrste.

Dobro ga je razumela. Natanko je čutila, kako daleč sme pomisliti najemnikova hči. Če bi jo gospod oče zatiral v tem območju, bi se gotovo uprla. Toda doslej mu je vselej prav dala, čeprav se je pri tem čohala. Oče je poznal nepisane zakone in neizrečene uredbe svojega razreda,

ANA JE VZRAVNANA ZDRŽALA NJEGOV POGLED DO KONCA

ki so v teku pokolenj postali običaji in navade. Ravnal se je po njih, da bi obranil čast, imetek in položaj. V tem sta si bila edina in v tem sta se od njiju razlikovali Marija in Lenka. Ta mož, ki mu je bila prva kretanja skrb za konje, je tudi poznal in spoštoval te zakone, prostovoljno sprejete in priznane, zato je bila Ana še vnaprej prepričana, da se bosta razumela.

Uprl je vanjo pogled, ki je sprva hotel biti bežen. Roka mu je otrpnila na pol poti h kučmi. Ko pa je videl Ano v vsej njeni postavi, kot je tam stala, je vzdignil roko celo nad glavo, toda namesto pozdrava je v spozabi potisnil kučmo še globlje na tilnik. Klinasti mesarski prsti so grabili v gostih lasih.

Ana je stala nepremično in sprejela njegov pogled. Ni trajal celo minuto, toda trajal je dovolj dolgo, da je Ana z ženskim nagonom in s srečno bistrovostjo, ki jo usoda podeli ženskam v odločilnem trenutku, zaslutila resnico, ki je bila tale:

Da je upal videti Marijo in da je prišel sem zaradi Marije. Da se mu je Marija priljubila. Imela je šolo gospoda očeta in ta šola ji je dala odpustno spričevalo mlade delavke, ki nima časa za ljubezensko igrakanje. Da pozna dekleta, ker je prepotoval mnogo krajev, in je stopil v njihovo vrvenje v dnevih letnih sejmov, kjer se zbirajo okrog kipa svetega Janeza vsa dekleta

iz kraja, ki iščejo ženina ali ljubčka. Da so mnoga dekleta pokimala, ko se je peljal po vaseh v svojem lahkem pletenem vozu, pa če so bila iz koč ali kmetij, iz gostiln ali iz mlina, da jih pa ni vrednotil po doti, ampak po tem, kako bi se ujemala z njim.

Marija mu je bila gotovo všeč, bržčas mu jo je Kozak silno pohvalil, čeprav samo enostransko (nikoli ni mogel oceniti njenih angelskih lastnosti). Ana mu je molče pritrjevala. Ta deviška Marija je bila presveta zanj. Gotovo je to spoznal, ko jo je vzel na voz. Ni se znala pritisniti k njemu, ta občutljiva svetnica, toliko jo je Ana poznala. Če bi izpregovoril nanjo po svoje, bi razpočila ko steklenica, če vlijemo vanjo vročo vodo. Takoj bi zapravlil vse spoštovanje v svojih in njenih očeh.

Tega se je bal, ker jo je hotel dobiti za ženo. In da si jo je predstavljaval v škvorski mesnici: okovana vrata, obe krili odprti, na enem vsi sveže goveja četrt, na drugi polovici češkega prašiča, za pultom stoji on, pogugava medeno tehtnico, v klopi sedi Marija, oba imata bela predpasnika z rdečim monogramom.

Tudi to je uganila Ana, da je v tem tičal vzrok dolgega Jarušovega obotavljanja. Marija mu je bila všeč, ali se ni ujemala s to sliko. Bila je videti do poslednje žilice poštena in delavna deklica, vendar pa je nekaj manjkalo, kaj, mu ni bilo popolnoma jasno; čutil je samo, da ga njeno bitje moti, da nima poguma, da bi jo privel k sebi, bržčas si je ni upal niti poljubiti tisti večer na vrtu. Marijine ustnice, Ana je to vedela, so bile v prestrogem varuštvo nedolžnega pogleda. In da se je razšel z njo ves v dvomih.

Zato je bržčas odlagal obisk v mlinu. Marija je bila in ni bila takšna, kakršno si je želel. Da ni nikamor nič sporočil, je Ana zvedla od skubili, tudi mlevci so si marsikaj šepetali, kaj se pripravlja v Škvorcu in česar ni Ana zvedela od te govoreče kronike, je uganila. Stal je pokrit z lasmi, ki so se mu usuli izpod kučme, temnorjave ko čebelnj roj na soncu. Brala mu je iz oči, da vidi v njej, kar si je želel. Vzravnan je zdržala njegov pogled prav do konca: čutila je v sebi priliznjeno mačjo učakljivost, s pripravljenimi krempljci, in rada bi se bila, nezaupna kot je bila, priliznila k tujcu, da bi ga pretehtala. Tako, prav tako si je vedno predstavljala svojega bodočega moža.

Možati korak, krepka, kmetska ramena, stvarjena za težka bremena prihodnjih let, brki in samozavest. Takšnega je pričakovala. Še pomisliti ni hotela, da je prišel prav za prav zavoljo Marije; to je bila zanj zmotna, zakaj, če si je domisljal še pri vratih, da prihaja zavoljo Marije, je spoznal, da se je motil, takoj v prvem trenutku, ki ju je pognal drugega k drugemu tako, kakor zblíža nenadni vetrni sunek mladike dveh topolov. Kdor tako nanjo gleda, si gladi z roko brke, je prišel samo in samo zavoljo nje!

Sledeč skrivnim navdihom, ki ukazujejo ženi, naj posluša glas narave, je nehoti opomnila tega snubca na svojo ženskost. Prekrižala je roke pod nedrja, da je tanka tkanina telovnika podarila njihove zrele okrogline, kar je nemo in hvaležno sprejel.

Trenutki začarane osuplosti so minili, pogledi so se sprastili, v zraku je drhtela koprnceča nota zaljubljenega napeva. Prebujenja sta uvidela, da je treba izpregovoriti. Tedaj se je Ana zdržala v dekliški boječnosti in sramečljivosti, ki pa je bila bolj prisiljena ko iskrena. Zaprla je oči, se obrnila na petah in stekla h kašči. Pri vratih kašče je obstala in poslušala, če gre za njo.

film

Uspeh filma „To ljudstvo bo živel“ v inozemstvu

Drugi jugoslovanski umetniški film „To ljudstvo bo živel“, ki ga v teh dneh predvajajo z velikim uspehom v Trstu v kinu „Ob morju“, doživlja velike uspehe tudi po največjih evropskih kinematografih.

V Rimu so predvajali film ob prisotnosti predstavnikov italijanskih književnikov, umetnikov in številnih drugih gostov. Na vse je naredil film globok vtis. Časopis „Vie nuove“ objavlja članek, v katerem podčrtuje uspehe režije in mladih jugoslovanskih filmskih igralcev. „Ta drugi jugoslovanski umetniški film“, piše časopis, „se odlikuje po močni izrazitosti, dramatski vsebini in po izredni globlini in sili karakterjev. Od jugoslovanske filmske proizvodnje moremo mnogo pričakovati z ozirom na resno skrb, ki jo kaže vlada in z ozirom na zdravo atmosfero in polet, v katerem se filmska industrija razvija.“

Ko so prikazovali film v Budimpešti, je list „Nepsava“ zapisal med drugim: „Ta film pomeni velik korak naprej v po-

voini filmski proizvodnji. V njem dogajanja niso šablonska, temveč predstavljajo stvarnost. Igralci niso navadne figure, temveč oživotvorjeni značaji, ki prikazujejo ljudstvo, kar predstavlja prav za prav največjo obliko filma.“

Češka kritika pravi o filmu „To ljudstvo bo živel“ v listu „Zemedejske novine“ med drugim naslednje: „Ta film nas je prijetno presenetil. Film z enostavnim dogajanjem prikazuje, kako je vsa Jugoslavija pomagala Titovim borcem. Kamera je pogosto ujela z močnim umetniškim prijemom dinamično partizanske borbe in karakterističnost narodnih tipov. Godba Lhotke, ki zajema iz narodnih motivov, je tudi velika prednost tega filma. Film v celoti pokazuje, da ima jugoslovanski film pred seboj lepo pot, po kateri hodi z gotovostjo.“

List „Obrana ljudstva“ pravi: „To je lep film o junaštvu preprostega ljudstva in o njegovi ljubezni do zemlje, kateri je izvojeval svobodo z nezmerljivimi žrtvami.“

Pirogov

Film pod tem imenom je posvečen velikemu ruskemu kirurgu in novatorju v medicini N. I. Pirogovu.

Film posega v začetku v mladostno dobo Pirogova, v kateri pa je znanstvenik dosegel že velike uspehe v medicini. On je prvi uvedel narkozo pri operacijah na kavkaški fronti. Njemu pripada tudi zasluga za široko uporabljanje zavojev iz mavca. Mnogi ruski zdravniki so začeli po njem uporabljati narkozo, mavčne zavoje in plastične operacije in dal tako zaslužno priznanje velikemu človeku Pirogovu.

V Peterburgu je kolera. Razni ljudje so na razne načine tolmačili to bolezen. Bogati trgovci Ljadov je razlagal: „Na mesto je prišla mora. Prišel bo kameni dež, ki bo uničeval deset dni in devet noči.“ Njemu je pritrjeval tudi slavni profesor Ipatov: „En sam človek more malo narediti proti kolери.“ Pirogov pa jima odgovarja: „Čeprav naredi en sam človek le malo in tudi sam umre od kolere, ne umre kot podlež.“

Pirogov se je vztrajno boril proti epidemiji kolere. S pomočjo svojih študentov je reševal življenja stotinam žrtev strašne bolezni. Vzporedno pa

se je baval tudi z znanstvenim delom in je izvršil 11.000 obdukcijskih. Ne bolj se nobenih težko, ki mu jih pripravljajo sovražniki znanosti, ker čvrsto veruje v svojo domovino in v napredek znanosti v njej. Ko ga Ipatov vpraša, zakaj ne gre v inozemstvo, kjer bi postal slaven, mu Pirogov odgovori: „Zame ni slaven znanstvenik, ki je zapustil domovino. Slava znanstvenika, to je slava njegove domovine.“

V filmu Pirogov sodeluje več znanih umetnikov. V vlogi Pirogova nastopa igralec Skrobogotov, Cerkasov pa še enkrat pokaže v vlogi trgovca Ljadova svoje velike sposobnosti. Film spremlja godba D. Soška-koviča.

Napredni italijanski režiser
Aldo Vergano v Beogradu

Pred dnevi se je mudil v Beogradu znani filmski režiser Aldo Vergano, katerega film „Sonce se sije“ je bil nagrajen na festivalu v Benetkah. Aldo Vergano se je spoznal z jugoslovanskimi filmskimi delavci, obiskal je šolo za filmsko igro in režijo in filmsko mesto v Košutnjaku.

Radio Trst

od 9.V.48 do 15.V.48
Slovenska poročila vsak dan od 7.45, 12.45, 19.45 in 23.15.
Nedelja: 9.30 Kmetijsko predavanje. 13.00 Glasba po željah. 17.00 To, kar vsakdo rad posluša. 19.15 Slovenske narodne pesmi. 21.00 Vesela oddaja.
Ponedeljek: 12.10 Češka lahka glasba. 18.45 Koroške narodne pesmi. 19.00 Slovensčina za Slovence. 20.10 Pevski koncert sopranistke Vuže Justine, pri klavirju Mirca Sancin. 21.00 Vokalno simfonični koncert, dirigent Oliviero De Fabritis - prenos iz gledališča Verdi.
Torek: 12.10 Ruske narodne pesmi. 13.30 Operne uverture in fantazije. 20.00 Skladbe romantičnih skladateljev. 22.00 Simfonični koncert slovenske filharmonije, dirigent Samo Hubad.
Sreda: 13.00 Glasba po željah.

20.00 Koncert pevskega kvinteta „Fantje s Krasa“. 20.45 Čajkovski: Simfonijski št. 5 v e-molu. 22.30 Zabavni orkester.
Četrtek: 12.10 Melodije jugoslovanskih narodov. 18.00 Zena in njen svet. 18.30 Klavirski koncert. 19.00 Slovensčina za Slovence. 21.00 Radijski oder. 22.40 Koncert slovenskega vokalnega kvinteta.
Petek: 12.10 Zbrane melodije slovenskih narodov. 13.00 Glasba po željah. 19.15 Komorni zbor Radia Trst. 21.00 Portreti velikih skladateljev: Robert Schumann. 22.00 Simfonični koncert.
Sobota: 12.15 Slovenske pesmi. 13.40 Partizanske pesmi. 18.45 Skladbe za glas in klavir. 20.45 Arie iz slovenskih oper. 21.15 Narodne pesmi iz vaje Vaški kvintet in tenorist Andrej Jarc.

TORTILISKOL predmestje

JOHN STEINBECK

Ilustrira B. GROM

163. Jezus Marija je za trenutek obmolnil, nato pa vzkliknil: »Zgodba se je končala tako, da sta se Gracija in Petey poročila in da je iz Gracije postala resna žena. 164. »Marsičesa nas uči ta zgodba« je pomenljivo poudaril Pilon. »Poznal sem podobno dekle«, je rekel Danny, toda ta se po poroki ni spremenila. »V tem je posegel v besedo Pablo in prosil Jezusa Marijo, naj nadaljuje prejšnjo zgodbo.

165. Stari Ravanno se je čutil osamljenega, ko se mu je oženil sin. Posedel je pred hišo in ni vedel, kam s časom. Nekega dne pa je zopet srečal Gracijino sestro Tonjo. Zaljubljen je bil in bil bolj in bolj nesrečen, ker se mu je Tonja samo posmehovala. 166. Začel je razmišljati: »Če se je Gracija spametovala s poroko, se bo morda tudi Tonja. Prosil jo je torej, naj ga poroči, ona pa se je še bolj kot sicer iz njega norčevala. Tako se je stari Ravanno odločil, da bo napravil kot njegov sin.

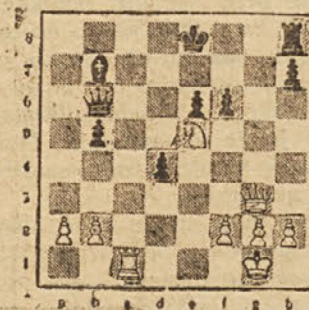
167. Sklenil je, da se bo obesil v shrambi poleg delavnice, točno ob 8 uri zjutraj, ko prihajajo delavci na delo. Videli ga bodo in rešili. Nekega dne si je res pritržil vrh na strop in ko je videl, da delavci prihajajo, si jo je zadržal okrog vratu in skočil z mize. V tem trenutku pa so se zaprla vrata shrambe. 168. Delavci so jih šele čez uro... »Je smešna ta zgodba«, je rekel Jezus Marija, vendar nam ob njej ni prijetno... »In je Tonja kaj prizadela? Se je spremenila?« »Ne... smejala se je kot vedno...« Pilon se je začel pritoževati: »mnogo naukov ima« ta zgodba, vendar si drug drugemu nasprotujejo. »Meni pa zelo ugaja«, je rekel Pablo, »nekaj le vsebuje...«

ŠAH

V 13. kolu turnirja so odigrali naslednjo partijo. Slovenska obramba

Beli: Botvinnik, črni: dr. Euwe.
1. d2-d4, d7-d5, 2. Sg1-f3, Sg8-f6, 3. c2-c4, e7-e6, 4. Sb1-c3, c7-c6, 5. e2-e3, Sb8-e7, 6. Lf1-d3, d5-c4, 7. Ld3xc4, b7-b5. To je začetek znane meranske variante slovenske obrambe. 8. Lc4-d3, a7-a6, 9. e3-e4, — Beli mora nemudoma udariti s kmetom v sredini, sicer postane napredovanje črnih kmetov na damskem krilu prenevarno. 9. —, c6-c5 Poteza b5-b4, ki se je prej čisto igrala, daje belemu prednost. 10. e4-e5, c5xd4, 11. Sc3xb5, a6xb5 Bolje od Sde5x, 12. e5xf6, Dd8-b6 Brani važnega kmeta na d4. Vse ostale poteze, ki preprečijo potezo f6:g7, dajejo belemu prednost. 13. f6:g7, 14. O-O, Sd7-e5, 15. Lcl-f4, — Važna poteza, ki prepreči potezo e6-e5, kar bi močno ojačilo črni centum. Vsa nadaljnja borba gre za točko e5. 15. —, Lc8-b7, 16. Tf1-cl, Ta8-d8, 17. Tal-cl, Td8-d5, 18. Lf4-e5, Lg7xe5, 19. Tel-e5, Td5xe5? To ni bilo potrebno, ker s tem zaostane v razvoju. Pravilno je bilo Th8-g8 z močnim pritiskom na polje g2. Tako pa črni samo pomaga razviti konja na e5, kjer stoji odlično. Po tej napaki črni zalze v izgubljeno pozicijo. 20. Sf3xe5, Sc5xd3, 21. Dd1xd3, f7-f6, Črni je računal, da bo po tej izmenjavi figur pregnal belega konja s polja e5 in povezal kmete v centum, nakar bi dosegel prav

dobro pozicijo z dobrimi izgledi. Ni pa računal lepe žrtve konja na e5, s katero je ruski vele mojster Botvinnik odločil partijo v svojo korist. 22. Dd3-g3!! , x — 22. —, f6-e5, 23. Dg3-g7, Th8-f8, 24. Tcl-c7, Dama se mora žrtvovati, ker preti mat. Nastala pozicija pa je izgubljena za črnega. 25. Dg7xc7, Lb7-d5, 26. Dc7x Ld5-c4, 28. b2-b3, Tf8-e5, d4-d3, 27. De5-e3, f7, 29. f2-f3, Tf7-d7, 30. Dc3-d2, — Beli se ne sme vzeti takoj lovca na c4, dokler ne pride beli kralj v bližino prostih kmetov. 30. —, e6-e5, 31. b3xc4, b5xc4, 32. Kgl-f2, Ke8-f7, 33. Kfe3, Kf7-e6, 34. Dd2-b4, Td7-c7, 35. cK3-d2, Tcf-c8, 36. a2-a4, črni se vda. Inž. Sikošek Boris

Nadaljevanje svetovnega prvenstva

Smislov je odločil v svojo korist prekinjeno partijo s Keresom iz XVII kola. V XVIII kolu sta Botvinnik in Smislov remizirala. Reshevski pa je premagal Keresa. V naslednjem kolu je Smislov v teoretsko zanimivi igri premagal Euweja, Botvinnik pa je prekinil v boljši poziciji z Reshevskim.

ŠPORT

Tudi jugoslovanskemu prvaku ne gre vse po sreči

Za jugoslovansko nogometno prvenstvo so odigrali le dve tekmi, od katerih se je ona v Zagrebu med Lokomotivo in Dinamo končala dokaj nepričakovano: zmagala je namreč Lokomotiva (1:0), kar pa Dinamo že ne more več škoditi. V Subotici pa je Spartak premagal Sarajevo z 2:1.

V II. ligi je ljubljanska Enotnost, ki čisto izgubi na domačem igrišču, zmagala to pot v Varaždinu nad Tekstilcem z 2:0; Budućnost je izgubila z zagrebškim Metalcem (2:0) in reški Kvarner je zmagal sarajevskega Zeleničarja z 1:0.

Lestvica

Dinamo	17	13	1	3	51:19	27
Hajduk	15	9	2	4	24:12	20
Partizan	16	8	4	4	36:21	20
Lokomotiva	17	6	5	5	19:18	17
Crvena zvezda	16	5	6	4	23:18	16
Metalac	17	3	8	6	14:23	14
Vardar	16	4	4	8	19:26	12
Ponizana	14	4	4	6	19:29	12
Spartak	16	5	10	18	18:33	11
Sarajevo	17	2	7	8	18:35	11

V BEOGRADU je bil 1. in 2. maja mednarodni nogometni turnir, na katerem so igrali: Crvena zvezda in Partizan (Beograd), madžarsko moštvo MTK iz Budimpešte in Bohemians s 3:0, Crvena zvezda - Bohemians 5:1, Partizan in MTK pa sta igrala neodločeno 1:1.

Nogometna reprezentanca Jugoslavije, ki se bo v Franciji od 9. do 17. maja udeležila tekmovanja sindikalnih evropskih športnih organizacij, je sestavljena takole: Woelfl, Čajkovski, Kacijan, Cimermančič, Jazbinšek, Puksek (Dinamo, Zagreb), Zmaga, Ožegović, Zigman (Lokomotiva, Zagreb), Gjončak, Kopilović, Palić, Jardić, Takac (Spartak, Subotica), Živković, Belogrič (Metalac, Beograd) in Dubravčić (Metalac, Zagreb).

Slovenski smučarji so proslavili obletnico OF s tekmovanjem v smuku na Triglavu. Od 58 tekmovalcev jih je prišlo na cilj 34. Prvi je bil Tinček Mulej, ki je prišel na cilj 14 sekund pred Matevžem.

Lukancem, tretji je bil Slavko Lukanc, četrti Cvenkel, peti Hladnik itd. Med ženskami je zmagala Vida Katnik z Jesenic, med mladinci pa Budinec iz Kranjske gore.

Jugoslovanski plavalci so odlični

V kopalšču državnega inštituta za fizikulturo je bilo javno tekmovanje plavalcev, ki so na treningu v Beogradu, Branko Vidović iz Zagreba je postavil odličen rezultat na 400 m 4:54,4, kar je najboljši čas v Jugoslaviji po osvoboditvi. Maroje Miloslavčič pa je plaval 100 m hrbtno v 1:09,2, kar je za dve sekundi boljše od državnega rekorda.

Tenis

Zmaga Jugoslavije nad Turčijo

Z zmago 5:0 nad Turčijo si je Jugoslavija priborila vstop v drugo kolo; jugoslovansko moštvo se bo pomerilo v Zagrebu z italijanskim moštvom, ki mu je bila priznana zmaga nad Poljsko, dasi reprezentanci nista niti tekmovali. Nadalje je Romuni premagala Francijo, Švedsko, Španijo, Madžarsko, Avstrijo, Svico, Pakistan in Irsko Luksemburg.

Drobne športne vesti

V prvi etapi kolesarske dirke, Praga-Varšava so jugoslovanski kolesarji osvojili prvo mesto v moštvenem in posamičnem plasmanu. Plasmen je naslednji: 1. Porečki 3:25,57, 2. Zorič 3:25,57,2, 3. Pantazescu (R) 3:25,57,4, 4. Lavorik (CSR) 3:25,58 itd. V tekmovanju moštev je prva Jugoslavija (Porečki, Zorič, Pavlik), 2. Romuni in 3. Češkoslovaška.

Lahka atletika

V nedeljo je bil v Litiji kros zmagovalcev, ki se ga je udeležilo okrog 100 tekmovalcev. Zmagali so: med mladinci Nabergoj (Slovenjgradec), med mladinkami Janežičeva (Litija), med članicami Nabergojeva (Slovenjgradec) in med člani Pernat (Maribor).

MOSTVI TRSTA IN ČESKOSLOVASKE PRED TEKMO

Prvomajske športne manifestacije

Mednarodne tekme

V nogometu

Prejšnji teden sta se pomerili med seboj enastorica Čehoslovakov in pa italijansko moštvo. V igri, kjer so Čehi popolnoma prevladovali, se je odlikoval italijanski vratar, ki je moštvo obvaroval hujšega poraza. Za nedeljsko finalno tekmo sta se kvalificirali češko in tržaško moštvo, ki sta nastopili v nedeljo popoldne. Občinstvo je stadion do kraja napolnilo. Čehi so pokazali vso umetnost svoje igre, ki pa se pred nasprotnikovim golom ni mogla posebno uveljaviti, zlasti ker se je Parola izkazal kot zanesljiv vratar. Večkrat pa je imel Kopecky, ki je pokazal, da je mojster v ujetanju žoge. V drugem polčasu so pa Čehi kazali več znakov utrujenosti kot Tržecani in medtem ko se je prvi polčas končal neodločeno (1:1), so v drugem Tržecani zabil znagonski gol in tako prejeli pokal kot zmagovalci turnirja.

V kolesarstvu

Pred glavno nogometno tekmo so prispeli na cilj na stadionu kolesarji, ki so se udeležili dirke za trofejo »Lavoratore«. Trofejo si je priborilo moštvo Zveze italijanskega ljudskega športa iz Turina. Prvi je prispel Montanaro Bruno, drugi

Italijansko nogometno prvenstvo

Torino - Alessandria 10:0

Nedeljske tekme so prinesle nekaj čudovitih rezultatov. Tako je na domačem igrišču izgubil tisti, ki so mu zmage kar najbolj potrebne, če hoče še resno poseči v borbo za prvo mesto, to je Milan; in zmagalo je moštvo, ki so mu točke prav tako potrebne, da se reši iz gneče med zadnjimi, to je Luchese. Rezultat 2:1 niti ni bil piod naključja, temveč je bil zaslužen. Rekorden rezultat je postavil Torino proti Alessandriji - 10:0! Doslej je dal točno 100 golov, a prejel jih je samo 23! Omembe vredna je tudi zmaga Atalante nad Laziom s 5:0; vseh pet golov je padlo v drugem polčasu. Triestina je proti Fiorentini izgubila (2:1), vendar pravijo poročila, da je bilo boljše moštvo (razmerje golov 10:1). Ostali rezultati: Livorno-Bologna 2:0, Roma-Vicenza 2:0, Bari-Inter 2:1, Modena-Salernitana 1:0, Genova-Pro Patria 4:1, Napoli-Sampdoria 3:1.

Lestvica

Torino	31	21	6	4	100	23	48
Milan	31	18	7	6	63	33	43
Triestina	30	12	13	5	37	30	37
Atalanta	31	13	10	8	40	28	36
Florentina	31	15	5	11	35	35	35
Juventus	30	13	9	8	52	36	35
Juventus	30	13	9	8	52	36	35
Bologna	31	13	9	9	43	35	35
Bologna	30	13	10	8	33	27	34
Inter	31	12	5	14	54	48	29
Livorno	31	9	11	11	33	43	29
Lazio	31	9	11	11	31	39	29
Pro Patria	31	11	6	14	45	56	28
Bari	29	8	8	12	27	50	26
Roma	30	9	8	13	39	52	26
Luchese	30	9	8	13	30	59	26
Sampdoria	30	9	7	14	46	47	26
Genova	29	10	5	14	44	46	25
Salernit.	30	8	8	14	29	45	24
Alessand.	31	8	8	15	38	56	24
Napoli	30	7	9	14	37	37	23
Vicenza	30	8	5	17	23	53	21

Momo Remo (oba iz Turina), tretji je član Ponziane Bartoli, četrti Cavallari (Turin), nato pa Cesen (Ponziana) in Sosti (Općine). Za njimi so prispeli še ostali.

V košarki

V nedeljo so se na igrišču Zola (ILVA) sestala moštva dosarkarjev Zveze italijanskega ljudskega športa iz Piemonta, sindikalne reprezentance Trsta in S.K. Tomažiča. V medsebojnih tekmah so kosarkarji Tomažiča premagali tržaško reprezentanco in tudi italijansko moštvo ter si s tem priborili pokal 1. maja, medtem ko so italijanski igralci dobili v dar plaketo.

V Budimpešti je bila v nedeljo tekma med beograjskim Metalcem in sindikalno reprezentanco Budimpešte. Zmagali so Beograjčani z 2:1.

Športni drobiž

PLAVANJE

TEKMA V PLAVANJU med Italijo in Avstrijo bo 8. in 9. maja v Turinu. Dasi je do dvoboja med Jugoslavijo in Italijo v Milanu še precej časa, nas vendar izidi zanimajo, kajti na podlagi teh bomo že lahko nekako sklepali, kako bo izpadla tekma Jugoslavija-Italija.

Na lahkoatletskih tekmah v Užhorodu je sovjetski lahkoatlet Kanaki dosegel lep uspeh v metu kladi, katerega je vrgel 52,81 m.

Mednarodna tekma med Avstrijo in Madžarsko se je končala z zmago Avstrije 3:2.

Velik uspeh je doseglo moštvo Albanije, ko je v Bukaresti premagalo romunsko reprezentanco z 2:1.

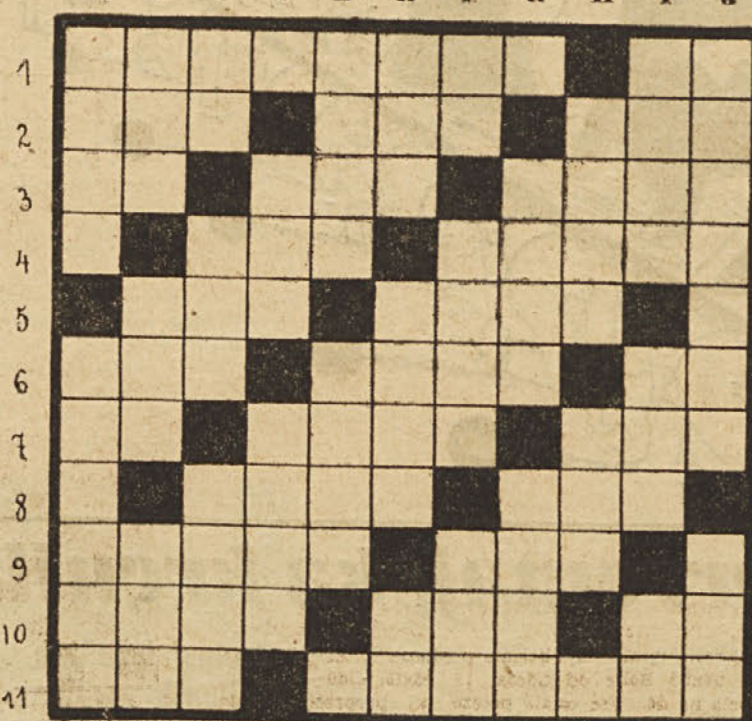
KOLESARJI SO PRIVOZILI SKOZI PREDOR NA OBREZNI CESTI PROTI DEVINU

ZMAGOVALEC MONTANARO

ZA BISTRE GLAVE

Križanka

A B C Č D E F G H I J

VODORAVNO: 1. mesto v Jugoslaviji - nada; 2. dejanje - vprašalica; 3. predlog - žensko ime - vesolje; 4. časovna enota - pot; 5. najvišja točka - poslopje; 6. rastlina - riba - član; 7. igralna karta - kemična prvina - osebni zaimsek; 8. pokrajina v Jugoslaviji - žensko ime - kazalni zaimsek; 11. žival - slovenski pisatelj.

NAVPIČNO: A. veter - kamen; B. veznik - naselje - doba; C. predgorje - moško ime - zveza; D. vrsta usnja - ogenj; E. otok v Indoneziji - duhovščina; F. žensko ime - spremljevalec bliska - samo; G. osebni zaimsek - obrtnik - veznik; H. slap - reka v Aziji; I. rimski pesnik - kazalni zaimsek; J. sorodnik - prtok Save - osebni zaimsek; K. vrsta bombe - ribiška priprava.

STOPNICE

predlog
nauk,
struja,
odstop,
vrsta opeke,
okoliš
velika reka.

Prva navpična vrsta: ruski vojskovodja.

Namesto črke postavi črke: A D E E I I I K K K K K K L M N O O O T T U U V V Z.

Rešitev ugank št. 63

Ali reševalci vestno prebirajo Ljudski tednik? 1. V Ljudskem tedniku št. 111, str. 3, sta siiki pod naslovoma »Čirkus« in »Triesteza« zamenjani - 2. Zadnjič v št. 109, str. 7. - 3. Boris Pahor (v št. 108) in dr. Mirko Rupel (v št. 109). - 4. V Ljudskem tedniku št. 107, str. 11. - 5. Slovenski skladatelj (Lj. t. št. 106, str. 7) in upravnik Slovenske filharmonije (Lj. t. št. 107, str. 7). - 6. Starinski čoln (glej Lj. t. št. 105, str. 8). - 7. Sportno društvo Sv. Ivan. - 8. Velemojster dr. ing. Milan Vidmar. - 9. Ne, niti slo let (glej Lj. t. št. 109, str. 8). - 9. Južna, zračna lega ter rahla in pognojena zemlja (glej Lj. t. št. 110, str. 10).

Ali znate odgovoriti na ta vprašanja?

1. Vino »malaga«, ki ima gostoto 1,070. - 2. »Oče Goriot« - 3. Točno eno minuto. Vlak mora prevoziti 600 m, da pride s prvimi delom od enega konca mostu do drugega in potem še 300 m, da popolnoma zvozi z mosta. skupaj torej 900 m, za katere potrebuje pri brzini 54 km na uro eno minuto. - 4. Dve. Družbo so namreč sestavljale štiri osebe: moški, ženska,

deček in deklica. Prva dva sta bila brat in sestra. Prvi je imel sina, druga hčerko. Torej sta bila tudi stric in teta, deček in deklica pa sta bila nečak in nečakinja ter bratranec in sestrična. - 5. Ne, prvotno je imel razne govorne hibe, ki jih je s krepko voljo odstranil. - 6. Da, znan je že iz starejših dob. - 7. Napisal je trgovčev ime navpično in s samimi velikimi črkami. - 8. Ne, temveč je stalno v mestu; držita ga dve močnejši vlakni beljaka, napeti vzdolž daljše osi jajca. - 9. Da, ker ima samica dva rogova, samec pa tri.

Sifrirana anekdota. Machelangel je nekoč vprašal Karl V., kaj misli o Albrechtu Duererju. Umetnik je odgovoril: »Če bi ne bil Michelangelo, tedaj bi bil rajši Albrecht Duerer kakor pa Karl Petle«.

Izid žrebanja za dve številki

I. JESIH DANICA, učiteljica, Vrbovo, Ilirska Bistrica. DURJA MARIJA, Postojna, Trg IV. armije.

II. URSIC JOSIP, Trst, ul. Molin a vento 152, PREZELJ MARIJA, Tolmin, ul. Sv. Lucije 2.

III. LIKAR IVANA, Idrija, Titova 5. VRCON NEVA, Dobrovlje 96 pri Ajdovščini.

Kupon št. 65

za nagradno tekmovanje Ljudskega tednika

Odgovorni urednik
Jože Koren

Tiskala Zadržna tiskarna v Trstu

„ZVU! - Stop

«Pozivamo se na ukaz, da morajo biti vsi prehodi čez mejo zaprti. Stop. Javite takoj, če se ta ukaz točno izvršuje. Stop».

Odgovor blokov:

«Odluk se točno izvaja. Stop». Vse je hermetično zaprto. Stop. Niti poljska miška ne more čez mejo, ne da bi jo opazili. Stop. V zadnjem tednu smo zavrtili vsakega, ki je hotel čez mejo. Stop».

Okrožnica št. 2:

«Stojimo pred uganko. Stop. Kako to, da je trg Perugino tako poln ljudstva? Stop. Manifestanti se gnetejo v stranskih ulicah, ker na trgu ni več

prostora. Stop. Od kod ta ogromna množica? Stop».

Odgovor z blokov:

«Tudi nam je to uganka. Stop. Najbrže so se manifestanti spustili s padali. Stop. Druge razlage ni Stop».

Nashe pojasnilo:

Oha! Je že razlaga. Stop. In sicer prav enostavna. Stop. Samo vi nočete

resnice videti in uvideti. Stop. Na trgu Perugino se je zbralo tržaško delovno napredno ljudstvo. Stop. Ne potrebujemo dotoka od zunaj. Stop. Dovolj nas je tu doma. Stop. In zmerom več nas bo. Stop. Boste že videli in spoznali. Stop. Na svidenje čez leto dni. Stop!

DODO.

Zgodovinsko odkritje Milanškega lista

V Milanu izhaja ilustrirana revija «OGGI», ki hoče veljati za resno. Gorje, če bi kdo o tem poročil. Čitajo ta list odlični in izobraženi ljudje. Čudno mnenje pa mora imeti list o duševni zmožnosti svojih čitateljev, ko si upa iti tako daleč, da jim v svoji 18. številki z dne 2. maja 1948 postreže z naslednjimi res globoko zajetimi zgodovinskimi razmišljanji izpod peresa nekega Franka Manaresija.

Poudarjajoč v uvodu, kako je vsa (?) Italija vesela nad izidom volitev, nadaljuje imenovani Franco Manaresi:

«Mislim, da ne pretiravam, če s tem dogodkom (volitve) vzporedim dve drugi veliki zgodovinski dejstvi:

Leta 732 — Karel Martel premaga v Franciji pri Poitiersu Saracene ter uniči njihovo nado, da bi se polastili Evrope.

12. septembra 1683 — Pod zidovjem Dunaja so Turki poraženi in Evropa je rešena strahu, da bi prišla pod kruto turško gospodstvo.

18. aprila 1948 — Italijani razpršijo pohlepne sanje azijskih barbarov, da bi spravili vso Evropo pod svojo diktaturo».

Ta pa je nekoliko predebela, gospod Manaresi. Res škoda, da Kraška burja nima časa, da bi vas zaprosila za dovoljenje, da vaš temeljiti zgodovinski izliv ponatisne kar brez komentarja. To bi bil učinek!

Ker ste kot pristen Italijan, gotovo prav tako dobro podkovani v zemljepis kakor v zgodovini, nam ne boste zamerili, če vam damo popolnoma enakovredno prispodobo iz zemljepisa, da jo objavite v prihodnji številki velereselega lista «OGGI». Evo:

Mont Everest: Višina 8.800 m.
Eiffelov stolp: Višina 300 m.
Jaz, F. Manaresi: Višina 1.60 m.

Ničevi so vsi tisoči in tisoči visokih hribov, ki po vsem svetu dvigajo svoje vrhove k nebu, ničevi so pohodi Hunov, Avarov, Tatarov in Mongolov, ki mnogoma stoletja ropali, požigali in morili v deželah, kjer prebivajo naši azijski barbari in katerih naval se je razbil ravno ob prsih teh azijskih barbarov, medtem ko so se zapadnoevropski narodi lahko mirno razvijali in gojili svojo kulturo ter jo dvignili tako visoko, da danes lahko čitamo v njihovih listih cvetke, kakor je vaša v «OGGI»-ju. Vse to je ničeno. Glavno je, da strmeči svet zve in se zaveda, da so bile volitve z dne 18. aprila pomemben dogodek v zgodovini človeštva. Vsaj tako pomemben, kakor je za zemljepis pomembno dejstvo, da ste vi, dragi Franco Manaresi, visok 1.60 m.

Vrag naj se spozna v sedanjem italijanškim tisku! Če vzameš v roko list, ki se naziva humorističen, ti gre na jok; če pa čitaš list, ki velja za resnega, se moraš držati za trebuh!

VESELA PRVOMAJSKA kronika iz centra...

Brzjavka z zapada

Po prvem maju je prispela v Trst na neko višje mesto z zapada brzjavka z naslednjo vsebino:

Slabo organizirano. Stop. Nič mrtvih Stop. Ni po Marshallovem planu Stop. Truman zelo jezen Stop. Churchill tudi Stop. Pričeti takoj s pripravami za prihodnji prvi maj Stop. Na vsak način nekaj mrtvih Stop.

Da ne bo ob kruh

Mirni mešan: Vse, kar je prav. Ampak res ne vidim, zakaj mečete kamenje v Pristaniški dom, ko je vse mirno.

Esule: Pametni pa ste! Ali hočete, da pridem ob svoj zaslužek?

Pa še drugič

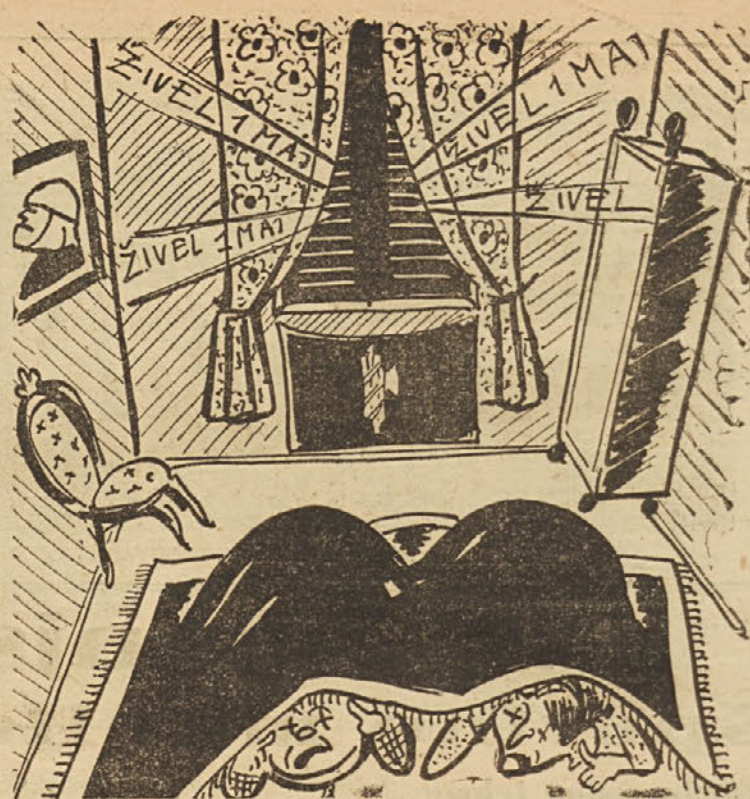
Tajnik: Ekselencija, na mizi imam debel sveženj aktov z napisom «Priključitev Trsta». Ali bomo tu kaj ukrenili?

De Gasperi: Za enkrat nič. Denke sveženj v arhiv. Dober bo za prihodnje volitve.

Razlika

Kakšna razlika je med Piazza Unità in Piazza Perugino?

Piazza Perugino bi bila na prvega maja prevelika za tiste, ki so se zbrali na Piazza Unità, Piazza Unità pa bi bila premajhna za one, ki so se zbrali na Piazza Perugino.

KAJ JE NAREDIL STRAH PRI NEK ATERIH NA TRGU PERUGINO

JUCA piše PEPI

Draga Pepa!

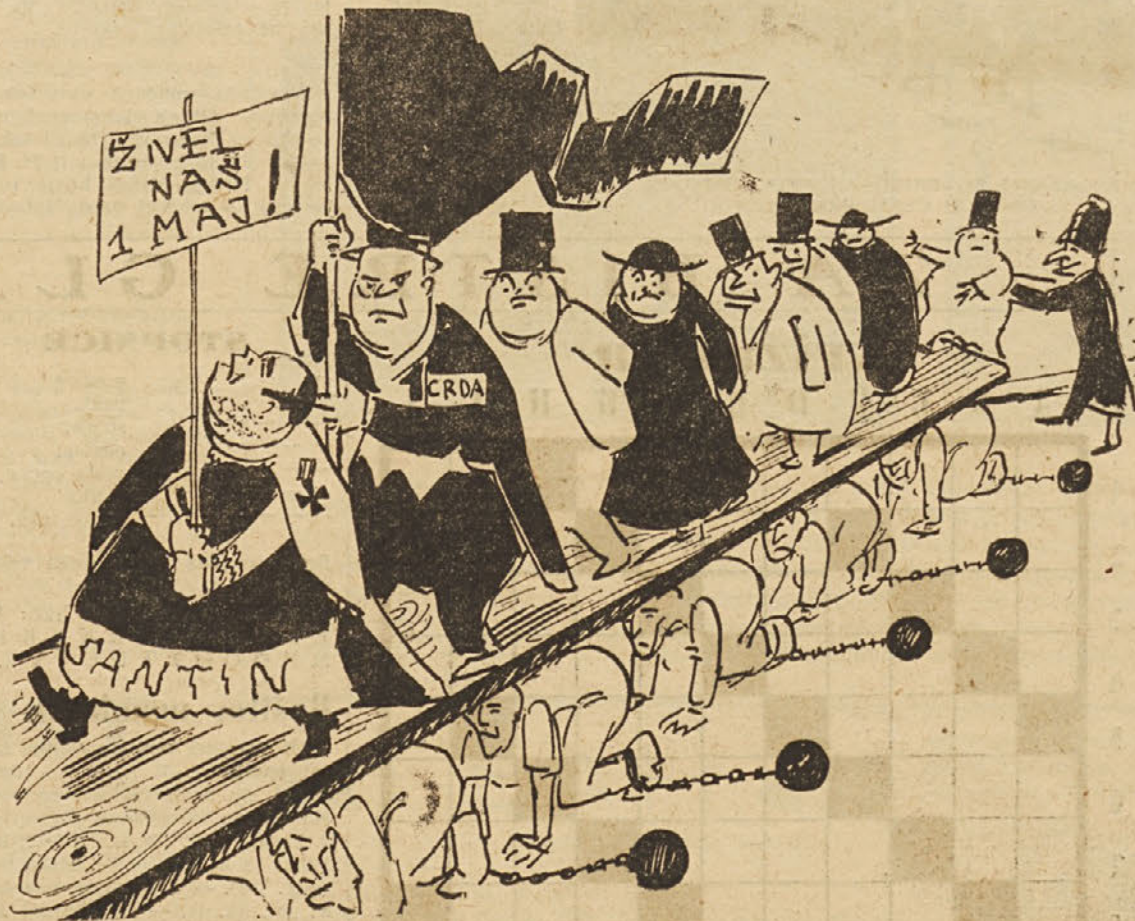
Letos v redu so minile prvomajniške proslave, pa čeprav nekteri zraven skoraj so zgubili glave; saj te revčke so njih šesti kar v vojno stanje dali; pravijo, da partizane so ta dan pričakovali. Partizan pa od nikoder ni čez mejo se prikazal, a od straha marsikakšen tujec hlače je pomazal. Nič zala, pa vsaj perice bodo dobro zaslužile, ko ta teden bodo prale hlače neke tuje sile.

Škof Santin se za te dneve prav lepo je angažiral, ko pred prazno hišo mašo je za delavce prebirl. Delavci drugačno mašo so za prvi maj imeli; saj že na vse zgodaj jutraj v Stalingrad so pohiteli. Nepregledne strumne vrste so zvrstile se v parado, Veliki trg pa ob tem času je doživljal polomijado. V Stalingradu naših fantov je nešteto mrgoleto, fašiste mlade tam ob morju se na prste je preštejo. A čerinov se nabralo je kot lišja in kot trave, če bi znale, se smejale od srca bi jim se krave. Koliko so emergencije ta dan pola naredile! Saj najmanj sto tisoč litrov so bencina porabile! Tam na dgi pa čakala je zavezniška zaseda in pazila, da iz Kopra ta dan v Trst kdo ne pogleda. Kljub vsem stroгим omejitvam pa je v Stalingrad prispelo brez števila naših članov in veselo pesmi pelo. Nekaj se je izkazalo: čim bolj strogi so ukrepi tembolj prvomajski dnevi obiskani so in lepi! Marsikoga najbrž bode, da ni incidentov bilo in da na tak strašen praznik ni krvi se ni prelilo. Naša kri je dragocena nočemo jo prelivati le zato, da nam smejali bi se dragi aleati. Kadar bo potrebna žrtev, mi jo bomo radi dali, a ne takrat, ko gospodje to nam bodo ukazali. Naša pot je čista, jasna, in ne damo si je vzeti, na naš skupen cilj nas vodi tja, kjer rdeča zvezda sveti! Naj nam delajo ovire, to nas le prav malo moti, danes, jutri, vse ovire bomo odstranili s poti. Takrat škof Santin naj spravi delavske se maše brati! Pa takrat ne bo ga tukaj, ker odšel bo z aleati.

Te pozdravlja

Tvoja Juca.

Tudi „oni“ bi bili za tak 1. maj!

...vesela prvomajska kronika iz centra

Strašno pokanje v Trstu

Razširila se je vest, da so nad Trstom eksplodirale atomske bombe, zakaj pokanje je bilo res znansko. Natančna preiskava pa je ugotovila, da so tako strašno pokanje povzročile prazne steklenice, ki so padale na 1. maja na prazne šovinistične glave. Pri vsej natančni preiskavi pa se le ni dalo točno ugotoviti, kaj bolj poči: ali prazna steklenica ali prazna glava. A naj že bo kakor koli, eno je jasno;

atomska bomba ni bila tisto, kar je tako pokalo.

Brezplačna kopel na tržaških ulicah

Policija je v soboto poskrbela za brezplačno pršno kopel na ulicah. Zadevo je policija opravljala kar masovno. Ukrep pa ni bil potreben kajti šovinisti so tudi brez policijskega vođenega blagoslova spričo uspešnih delavskih manifestacij na ta dan bili videti kot politični cuki.

Protest tržaških poklicnih gasilcev

Na kvesturo je prišel oster protest gasilcev, ki očita varnostnim organom, da se spuščajo čerini v nedovoljeno in nelojalno konkurenco. Gasilci zahtevajo v zameno dovoljenje, da se jim odslej dovoli nositi orožje in manganeele. Policija bo baje pristala na to. In tako utegnemo doživeti, da dobimo v Trstu gasilsko-policijsko podjelje. In če boš potem klical telefonsko

številko policije, te bodo vprašali: «Kje pa gori?». Če pa boš pozvonil pri gasilcih, te bodo vprašali: «Kje so pa vlomili?»

Papiga

Jaz poznam papigo, silno bistre buče, ki se zdaj se dere: duče, duče, duče.

Kaj bo le dosegel takšen papagaj? Veste kaj? Postal bo v Trstu — policajt!